

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД
ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ

Извештај о услугама социјалне заштите на локалном
нивоу које пружају лиценцирани пружаоци услуга у
2022. години

У Београду,
децембар 2023. године

Листа скраћеница

АП	Аутономна покрајина
ЦСР	Центар за социјални рад
ДБ	Дневни боравак
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЛП	Лични пратилац
ЛПЛУ	Лиценцирани пружаоци локалних услуга
ЗСЗ	Закон о социјалној заштити
МРЗБСП	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
ОСИ	Особе са инвалидитетом
ПУК	Помоћ у кући
ПА	Персонална асистенција
РЗСЗ	Републички завод за социјалну заштиту
РЗС	Републички завод за статистику
РС	Република Србија
СУП	Становање уз подршку
СЗ	Социјална заштита

Знаци

– = нема појаве

... = не располаже се податком

0 = податак је мањи од 0,5 од дате јединице мере

∅ = просек

() = непотпун, односно недовољно проверен податак

* = исправљен податак

↑← = обухваћено податком у правцу стрелице

/ = мали број појава – оцена није публикована

Садржај

Извештај о услугама социјалне заштите на локалном нивоу које пружају лиценцирани пружаоци услуга у 2022. години	1
Листа скраћеница.....	2
Списак табела и графикана	5
1. Увод.....	7
Сврха и делокруг извештаја	7
Услуге социјалне заштите.....	8
Методологија	10
2. Општи преглед услуга социјалне заштите које пружају лиценцирани пружаоци услуга на локалном нивоу	14
2.1 Капацитети, ресурси и плурализам ЛПЛУ.....	14
2.2 Распрострањеност, доступност и плурализам услуга	19
2.3 Обухват услугама ЛПЛУ	22
2.4 Корисници	24
3. Преглед појединачних услуга у 2022. години.....	25
ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ	25
Помоћ у кући.....	25
Основни налази о пружању услуге у 2022. години	25
Лични пратилац детета	30
Основни налази о пружању услуге у 2022. години	30
Дневни боравак	35
Свратиште.....	41
Основни налази о пружању услуге у 2022. години	41
УСЛУГЕ СМЕШТАЈА	43
Прихватилиште	43
Основни налази о пружању услуге прихватилиште за децу и младе у 2022. години.....	43
Основни налази о пружању услуге прихватилиште за одрасле и старије у 2022. години	45
Основни налази о пружању услуге прихватилиште за жртве насиља у 2022. години.....	46
Основни налази о пружању услуге прихватилиште за жртве трговине људима у 2022. години.....	47
Предах смештај.....	51
Основни налази о пружању услуге у 2022. години	52
УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛАН ЖИВОТ	54
Персонална асистенција.....	54
Основни налази о пружању услуге у 2022. години	54

Становање уз подршку	57
Основни налази о пружању услуге у 2022. години	57
САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИЈАЛНО-ЕДУКАТИВНЕ УСЛУГЕ.....	59
СОС телефон	59
Основни налази о пружању услуге у 2022. години	59
Закључак	62

Списак табела и графикана

Графикон 2-1	Лиценцирани и активни пружаоци услуга, 2013 - 2022.
Графикон 2-2	Лиценцирани пружаоци услуга према групама услуга, 2013 - 2022.
Графикон 2-3	Лиценцирани пружаоци услуга према врсти услуге и оснивачу, 2022, %
Графикон 2-4	ЛПЛУ према врсти лиценце, 2022, %
Графикон 3-1	Лиценцирани и активни пружаоци услуге Помоћ у кући, 2016 -2022.
Графикон 3-2	Општине у којима се пружала услуга Помоћ у кући, 2017-2022.
Графикон 3-3	Корисници ЛПЛУ ПУК у току године према полу, 2016 – 2022, %
Графикон 3-4	Лиценцирани и активни пружаоци услуге лични пратилац детета, 2016 - 2022.
Графикон 3-5	Плурализам пружалаца услуга ЛПД према сектору, 2016 – 2022, %
Графикон 3-6	Удео пружалаца услуга ЛПД са лиценцом и ограниченом лиценцом у укупном броју ЛПД, 2016 – 2022.
Графикон 3-7	Корисници ЛПЛУ ЛПД у току године и на дан 31.12, 2016-2022.
Графикон 3-8	Корисници ЛПЛУ ЛПД према узрасту и полу, 2022.
Графикон 3-9	Распрострањеност услуге Дневни боравак за ОСИ према регионима и општинама, 2022.
Графикон 3-10	Распрострањеност и стопа обухвата ЛПЛУ ДБ за ОСИ, 2017 – 2022.
Графикон 3-11	Корисници ЛПЛУ ДБ за ОСИ, 2016 – 2022.
Графикон 3-12	Корисници ЛПЛУ ДБ за ОСИ према врсти инвалидитета, 2022, %
Графикон 3-13	Корисници ЛПЛУ свратиште према узрасту, 2016 - 2022.
Графикон 3-14	Корисници према облику заштите након планираног прекида смештаја у ЛПЛУ прихватилишта за децу и младе, 2016 – 2022, %
Графикон 3-15	Корисници према облику заштите након планираног прекида смештаја у ЛПЛУ прихватилишта за одрасле и старије, 2016 – 2022, %
Графикон 3-16	Корисници према облику заштите након планираног прекида смештаја у ЛПЛУ прихватилишта за жртве насиља, 2016 – 2022, %
Графикон 3-17	Корисници ЛПЛУ предах смештаја према узрасту, 2020 – 2022.
Графикон 3-18	Корисници ЛПЛУ предах смештаја према полу, 2020 – 2022, %
Графикон 3-19	Корисници ЛПЛУ предах смештаја према врсти инвалидитета, 2022, %
Графикон 3-20	Лиценцирани и активни пружаоци услуге персонални асистент, 2016-2022.
Графикон 3-21	Корисници ЛПЛУ персонална асистенција у току године, 2016 - 2022.
Графикон 3-22	Корисници услуге персонална асистенција у току године према старости, 2016 - 2022.
Графикон 3-23	Лиценцирани и активни пружаоци услуге СОС телефон, 2017 - 2022.
Графикон 3-24	Кориснице услуге СОС телефон у току године према узрасту, 2018 - 2022.
Графикон 3-25	Општа стопа обухвата корисница услугом СОС телефона, 2018 – 2022.
Табела 1-1	Класификација услуга које у 2022. години пружају ЛПЛУ према групама, врстама и подврстама услуга (циљним групама)
Табела 1-2	Популација истраживања, циљна популација и стопа одговора, 2022, %
Табела 2-1	ЛПЛУ и активни ЛПЛУ према групама и врстама услуга, 2013 – 2022.

Табела 2-2	Плурализам пружалаца услуга - ЛПЛУ према групи и врсти услуга и сектору оснивача, 2016 – 2022, %
Табела 2-3	Запослени радници према врстама услуга (активни ЛПЛУ), 2016 – 2022, %
Табела 2-4	Општине и региони у којима се пружају услуге ЛПЛУ, 2017 – 2022, %
Табела 2-5	Општине у којима се не пружају услуге ЛПЛУ, 2017 – 2022.
Табела 2-6	Број општина у којима се пружају услуге ЛПЛУ према подврсти услуга, 2017 - 2022, %
Табела 2-7	Број општина према броју услуга које су пружали ЛПЛУ, 2017 – 2022, %
Табела 2-8	Стопе обухвата услугама ЛПЛУ према регионима и областима, 2016 – 2022, %
Табела 2-9	Корисници услуга које пружају активни ЛПЛУ према групама, врстама и подврстама услуга, 2016 - 2022.
Табела 3-1	Распрострањеност услуге Помоћ у кући према регионима и областима, 2022.
Табела 3-2	Корисници ЛПЛУ ПУК у току године према старости, 2016 – 2022.
Табела 3-3	Распрострањеност услуга ЛПД према регионима и областима, 2022.
Табела 3-4	Лиценцирани и активни пружаоци услуге Дневни боравак, 2016 – 2022.
Табела 3-5	Распрострањеност услуга ДБ за ОСИ према регионима и областима, 2022.
Табела 3-6	Општине са највишом и најнижом стопом обухвата услугом ДБ за ОСИ, 2022.
Табела 3-7	Лиценцирани и активни пружаоци услуге Свратиште, 2016 - 2022.
Табела 3-8	Лиценцирани и активни пружаоци услуга прихватилиште, 2016 – 2022.
Табела 3-9	Корисници ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе према узрасту, 2016 – 2022.
Табела 3-10	Корисници ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе према узрасту и полу, 2022.
Табела 3-11	Корисници ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије према старости, 2016 – 2022.
Табела 3-12	Корисници ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије према полу, 2016 – 2022.
Табела 3-13	Корисници ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља према узрасту, 2016 – 2022.
Табела 3-14	Корисници ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља према узрасту и полу, 2022.
Табела 3-15	Лиценцирани пружаоци услуге персонална асистенција по регионима, 2016 – 2022.
Табела 3-16	Број општина у којима је пружана услуга персонална асистенција, 2017 – 2022.
Табела 3-17	Корисници према основу за коришћење услуге персоналне асистенције, 2022.
Табела 3-18	Лиценцирани и активни пружаоци услуге становање уз подршку, 2016 - 2022.
Табела 3-19	Врста насиља којем су кориснице биле изложене, 2018 – 2022, %
Табела 3-20	Починиоци насиља према односу са жртвом, 2018 – 2022, %

1. Увод

Сврха и делокруг извештаја

Извештај о услугама социјалне заштите на локалном нивоу које пружају лиценцирани пружаоци у 2022. години је резултат истраживања које Републички завод за социјалну заштиту – РЗСЗ реализује од 2016. године. У оквиру процеса праћења и извештавања, на основу Закона о званичној статистици и Одлуке о програму званичне статистике¹ РЗСЗ реализује три истраживања којима су предмет лиценцирани пружаоци услуга. То су истраживања о дневним услугама у заједници, услугама подршке за самосталан живот и услугама смештаја². Републички завод за социјалну заштиту као одговорни произвођач статистике социјалне заштите³ израђује методологију, прикупља и обрађује податке и израђује извештаје за праћење система социјалне заштите. Истраживања су заснована на административним подацима⁴.

Периодика истраживања је годишња применом упитника РЗСЗ као извештајног метода. Извештајем је представљено пружање услуга на локалном нивоу од стране лиценцираних пружалаца услуга у 2022. години, а због праћења континуитета већина индикатора је приказана у периоду од 2016. до 2022. године. Методологију истраживања, реализацију (прикупљање, контрола, обрада и анализа података) те израду извештаја реализовало је Одељење за истраживање РЗСЗ.

Сврха извештаја је обезбеђивање података о услугама на локалном нивоу као емпиријског основа за унапређење регулаторних механизма, праћење квалитета пружања услуга и доношење политика заснованих на резултатима са циљем унапређења постојећих и развоја нових услуга социјалне заштите.

Општи циљ извештаја је преглед услуга у систему социјалне заштите које се пружају на локалном нивоу у 2022. години.

Специфични циљеви:

- Утврдити општа обележја лиценцираних пружалаца услуга
- Утврдити капацитете ЛПЛУ и ресурсе са којима располажу
- Утврдити географску распрострањеност услуга
- Утврдити доступност услуга социјалне заштите које становништву пружају лиценцирани пружаоци услуга.

¹ Одлука о Програму званичне статистике у периоду од 2021. до 2025. године (Сл. гласник РС, бр. 03/2021.), Закон о званичној статистици (Сл. гласник РС, бр. бр. 104/09)

² Истраживања су прописана Планом званичне статистике који се ажурира на годишњем нивоу од стране Републичког завода за статистику и других одговорних произвођача званичне статистике.

³ Одлука о Програму званичне статистике у периоду од 2021. до 2025. године (Сл. гласник РС, бр. 03/2021.), Закон о званичној статистици (Сл. гласник РС, бр. бр. 104/09)

⁴ Први извештај о лиценцираним пружаоцима услуга и услугама које пружају на локалном нивоу израђен је 2021. године и обухватио је период 2016 – 2020. године.

Извештај је структуриран у два дела. Први део извештаја садржи општи преглед услуга социјалне заштите које пружају лиценцирани пружаоци услуга на локалном нивоу у периоду од 2016. до 2022. године. Основне димензије истраживања су: капацитети и ресурси ЛПЛУ, плурализам пружалаца услуга, плурализам услуга, распрострањеност и доступност услуга. Подаци и индикатори су обрађени и приказани збирно за све лиценциране пружаоце услуга у 2022. години.

Други део извештаја приказује појединачне услуге које пружају ЛПЛУ. Структуриран је према групама услуга: дневне услуге у заједници, услуге смештаја, услуге подршке за самосталан живот и саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге.

Услуге социјалне заштите

Услуге социјалне заштите у најширем смислу имају за циљ да одговоре на различите потребе друштва и представљају спектар услуга којима се пружа подршка и помоћ различитим врстама корисника, међу којима су и рањиве друштвене групе. Развој услуга социјалне заштите на локалном нивоу се одвијао у контексту реформе социјалне политике у Републици Србији, а правац реформи дефинисан је Стратегијом развоја социјалне заштите из 2005. године и потврђен усвајањем Закона о социјалној заштити 2011. године, чиме је обезбеђена одрживост политика предвиђених Стратегијом. Основне компоненте реформе су деинституционализација, децентрализација⁵ и демократизација услуга социјалне заштите⁶.

Према Закону о социјалној заштити (у даљем тексту ЗСЗ), који уређује систем социјалне заштите у Србији, циљеви социјалне заштите се, између осталог, остварују и пружањем услуга социјалне заштите, а један од основних циљева социјалне заштите је обезбеђивање доступности услуга⁷. Одговорности за обезбеђивање социјалне заштите су децентрализоване и подељене између централне, покрајинске и локалне власти⁸.

Услуге социјалне заштите може пружати установа социјалне заштите⁹, удружење, предузетник, привредно друштво и други облик организовања утврђен законом¹⁰. На тај начин омогућен је плурализам пружалаца услуга социјалне заштите.

ЗСЗ уводи стандарде за пружање услуга као један од регулаторних механизма, са циљем да се обезбеде начела квалитета услуга социјалне заштите¹¹ и дефинише ко, на

⁵ Децентрализација обухвата процес поделе надлежности и средстава за развој разноврсних и умрежених услуга на локалном и другим нивоима у складу са идентификованим потребама грађана кроз поделу одговорности за обезбеђивање социјалне заштите између централне, покрајинске и локалне власти.

⁶ Стратегија социјалне заштите (2005)

⁷ Члан 3. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

⁸ Делатност у области социјалне заштите, односно поједине услуге социјалне заштите може пружати установа социјалне заштите (Члан 10. ЗСЗ), удружење, предузетник, привредно друштво и други облик организовања утврђен законом (Члан 17. ЗСЗ).

⁹ Члан 10. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁰ Члан 17. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹¹ Општа, свеобухватна начела квалитета услуга социјалне заштите дефинисана су од стране Европског комитета за социјалну заштиту (2010), који је усвојио Добровољни Европски оквир квалитета социјалних

који начин, којим групама корисника и под којим условима може да пружа услугу у систему социјалне заштите. Ближе одређење услуга, у смислу њихове сврхе, садржаја и циљне групе корисника дефинисано је Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите¹² (у даљем тексту Правилник).

Начин пружања услуга уређују стандарди услуге који представљају скуп договорених, мерљивих и проверљивих критеријума на основу којих се мере елементи квалитета услуге, а који омогућавају да корисник добије уједначену услугу, независно од тога ко је пружа¹³. Минимални стандарди за пружање услуга у Републици Србији¹⁴ дефинишу минималне захтеве које актуелни и будући пружаоци услуга треба да испуне. У социјалној заштити стандарди се операционализују кроз функционалне (основни захтеви стручног поступка) и структуралне стандарде (инфраструктурни, кадровски и организациони аспекти)¹⁵.

Испуњеност минималних стандарда је основни услов за добијање лиценце за пружање одређене услуге социјалне заштите. Поступак лиценцирања је процес верификације испуњености критеријума и стандарда за пружање услуга и предуслов уједначеног минималног квалитета услуге којом подлежу пружаоци услуга социјалне заштите. Лиценцирању подлежу сви пружаоци услуга за које су правилницима дефинисани минимални услови и стандарди, односно установе и организације социјалне заштите¹⁶. Лиценцу издаје министарство надлежно за социјалну заштиту на шест година¹⁷, а у изузетним случајевима издаје се ограничена лиценца са роком важења до пет година¹⁸ која се може издати само једном. Ограничену лиценцу може добити организација регистрована у складу са законом која нема искуство у пружању услуге или не испуњава све минималне услове за пружање услуге у погледу простора, опреме, организације и броја ангажованог особља, али постоји потреба за пружањем ове услуге у заједници¹⁹. Ограниченом лиценцом се ограничава трајање, број корисника и врста услуге која се пружа²⁰. Лиценца се обнавља на захтев организације социјалне заштите .

услуга. Према овом документу општа начела квалитета социјалних услуга су: доступност, приступачност, финансијска доступност, усмереност на корисника, свеобухватност, континуираност и усмереност на резултате.

¹² "Службени гласник РС", бр.42/2013

¹³ Стандарди су документовани договори који садрже техничке спецификације или друге прецизне критеријуме који се конзистентно користе као правила, смернице или дефиниције карактеристика у циљу обезбеђења да производи, процеси или услуге одговарају својој намени" (ИСО 9000).

¹⁴Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013)

¹⁵ Под инфраструктурним аспектима подразумевају се услови везани за локацију, просторну функционалност, опремљеност. Кадровски се односе на структуру и број запослених стручних радника, стручних сарадника и сарадника. Организациони аспекти усмерени су ка стварању ефикасних и економичних облика управљања, заснованих на транспарентном и планском приступу.

¹⁶ Члан 176. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁷ Члан 178. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁸ Члан 178. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

¹⁹ Члан 180. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

²⁰ Члан 180. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

Методологија

Предмет извештаја су услуге социјалне заштите које се пружају на локалном нивоу у 2022. години. **Услугама социјалне заштите на локалном нивоу, у овом извештају, сматрају се искључиво услуге које пружају лиценцирани пружаоци у складу са Законом о социјалној заштити.**

Републички завод за социјалну заштиту прати пружање услуга социјалне заштите од стране лиценцираних пружалаца услуга на годишњем нивоу од 2016. године, док је процес лиценцирања започет 2013. године доношењем Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите. Завод, стога, не располаже подацима о процесу лиценцирања у периоду 2013 – 2016. године, али су за потребе праћења појединих индикатора приказани подаци МРЗБСП од 2013. године.²¹

За потребе извештаја, услуге социјалне заштите на локалном нивоу које пружају ЛПЛУ су класификоване на основу постојећих норматива (Закон о социјалној заштити, Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите и Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуге СОС телефона за жене са искуством насиља). Класификација услуга приказана је у табели 1-1.

На првом степену класификације су групе услуга (четири групе), на другом врсте услуга (девет група услуга), а на трећем подврсте, односно врсте услуга операционализоване према циљним групама за које се услуге пружају и у односу на које су прилагођени стандарди пружања услуга. На нивоу подврста услуга у 2022. години пружало се укупно 16 услуга²².

Табела 1-1 Класификација услуга које у 2022. години пружају ЛПЛУ према групама, врстама и подврстама услуга (циљним групама)

ГРУПА УСЛУГА	ВРСТА УСЛУГА	ПОДВРСТА УСЛУГА - ЦИЉНЕ ГРУПЕ
ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ	Дневни боравак	Особе са инвалидитетом (ОСИ)
		Особе којима је потребна дневна нега и надзор (одрасли и старији)
		Деца и млади у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом
	Помоћ у кући	Особе којима је потребна дневна нега (деца, млади, одрасли и старији)
	Лични пратилац детета	Деца ОСИ (деца, млади до завршетка средње школе)
Свратиште	Особе које живе и раде на улици (деца, млади, одрасли и старији)	

²¹ У складу са тим извори података који се приказују су МРЗБСП – Списак лиценцираних пружалаца услуга, РЗСЗ – Годишњи извештаји о раду и РЗС – Процене становништва и Попис становништва.

²² У извештај није укључена подврста услуге становање уз подршку за лица лечена од зависности од алкохола или психоактивних супстанци (старија од 18 година) иако је предвиђена нормативима и стандардима јер ниједан пружалац није лиценциран за пружање ове услуге у 2022. години.

УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛАН ЖИВОТ	Персонална асистенција	ОСИ са I и II степеном подршке (од 18. године)
	Становање уз подршку	Деца и млади који напуштају систем СЗ (од 15. до 26. године)
		ОСИ (од 15. године)
		Жртве трговине људима (од 15. године)
САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИЈАЛНО-ЕДУКАТИВНЕ	СОС телефон	Жене жртве родно заснованог насиља
УСЛУГЕ СМЕШТАЈА	Прихватилиште	Деца и млади у скитњи, без пратње и кризним ситуацијама
		Одрасли и старији у кризним ситуацијама, бескућници
		Жртве насиља (деца, млади, одрасли и старији)
		Жртве трговине људима (деца, млади, одрасли и старији)
	Предах смештај	ОСИ (деца од 5. до 18. године, млади, одрасли и старији)

Циљ истраживања је операционализован на димензије у односу на које су дефинисани индикатори. Димензије истраживања су: капацитети и ресурси ЛПЛУ; плурализам пружалаца услуга; плурализам услуга које пружају ЛПЛУ, распрострањеност услуга; обухват услугама ЛПЛУ.

Плурализам пружалаца услуга подразумева да услуге социјалне заштите на локалном нивоу могу пружати установе социјалне заштите (чији оснивач може бити република, аутономна покрајина, локална самоуправа²³), удружења, предузетници, привредна друштва и други облици организовања утврђени законом²⁴.

Плурализам услуга подразумева постојање више различитих услуга у непосредном окружењу корисника у локалној заједници које одговарају на различите потребе и омогућавају остваривање континуума подршке кориснику у систему социјалне заштите. Концепт *континуума подршке* дефинисан је Стратегијом социјалне заштите²⁵ и подразумева да систем социјалне заштите треба да пружи широк распон услуга, односно више услуга једном кориснику - идеално континуум подршке и помоћи појединцима и породицама.

Распрострањеност услуга изражава се бројем општина у којима се услуге пружају и уделом тих општина у укупном броју општина у Србији. Распрострањеност је анализирана у односу на групе, врсте и подврсте услуга и на нивоу општине, области и

²³ Члан 10. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

²⁴ Члан 17. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

²⁵ «Службени гласник РС», бр. 55/05 и 71/05 - исправка

региона. Утврђена су два начина рачунања распрострањености, у зависности од врсте услуга. Распрострањеност услуга помоћ у кући, лични пратилац детета и персонални асистент рачуна се према броју општина у којима ЛПЛУ пружају услугу, јер један пружалац може да пружа услугу у више општина. Распрострањеност услуга дневни боравак, свратиште, становање уз подршку, прихватилиште и предах смештај рачуна се према броју општина у којима је седиште ЛПЛУ, односно место у којем корисници користе услуге, јер се ради о услугама које се одвијају у наменском објекту. Анализа распрострањености није примењива за услугу СОС телефона због њене специфичности, тј. националне распрострањености. Услед тога, од укупно 16 подврста услуга, анализа распрострањености рачуната је за 15 подврста услуга.

Обухват услугама ЛПЛУ изражена је општом која се израчунава као удео броја корисника који користе услуге ЛПЛУ у одговарајућем делу популације у општини, области, региону и Републици Србији²⁶. Општа стопа обухвата рачуна се на 100.000 становника РС. Други аспект доступности услуга је број месеци пружања услуге, односно да ли је корисницима услуга доступна у континуитету током целе године.

Истраживање је спроведено применом квантитативне методологије, на основу инструмената израђених према методологији РЗСЗ: Упитнику СЗ-ДУЗ²⁷ за лиценциране пружаоце услуга дневни боравак, помоћ у кући, лични пратилац и свратиште, Упитник СЗ-УПСЗ за лиценциране пружаоце услуга становање уз подршку и персонална асистенција, Упитник СЗ-ДС за услуге смештаја у прихватилишта, Упитник СЗ-СТСЕ за пружаоце саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга и Упитник СЗ-ПС за пружаоце предах смештаја.

Од 2018. године подаци су прикупљани применом САWI метода (engl. Computer aided web interviewing или компјутерски подржаног веб анкетирања), односно лиценцирани пружаоци услуга су попуњавали онлајн упитнике. До 2018. године подаци су прикупљани кроз Excel формат и достављани РЗСЗ.

У 2022. години популација истраживања износи 313 (укупан број свих лиценцираних пружалаца услуга). Стопа одговора износи 98,4% - од укупно 313 ЛПЛУ, 308 пружалаца је доставило извештаје о раду за 2022. годину. Циљну популацију истраживања чине активни пружаоци услуга, односно пружаоци који су у току године пружали услугу и њихов број је у 2022. години 261, што значи да се налази приказани у овом извештају односе на податке добијене од пружалаца који су пружали услугу (Табела 1-2)²⁸. Детаљан приказ популације истраживања приказан је у табели 2-1.

²⁶ Најадекватније мерење и праћење доступности услуга на локалном нивоу, због разлика у континуитету и моделима пружања услуга, подразумева израчунавање хипотетичке стопе обухвата која сагледава удео еквивалентног, а не стварног броја корисника. Међутим, због методолошких ограничења формата за извештавање хипотетичку стопу обухвата није могуће израчунати.

²⁷ Уредба о утврђивању Плана званичне статистике за 2022. годину, "Службени гласник РС", број 133 од 31. децембра 2021.

²⁸ Стопа одговора циљне популације, тј. активних пружалаца је 100%.

Табела 1-2 Популација истраживања, циљна популација и стопа одговора, 2022, %

Укупан број ЛПЛУ - оквир/популација истраживања	313
Број ЛПЛУ који су доставили извештај	308
Стопа одговора, %	98,4
Циљна популација истраживања – број активних пружалаца	261
Циљна популација – удео активних пружалаца у популацији истраживања, %	83,4

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

Географски делокруг извештаја обухвата државни ниво Републике Србије и административно територијалну поделу дефинисану Уредбом о номенклатури статистичких територијалних јединица²⁹. Анализа је рађена на нивоу региона (НСТЈ 2), области (НСТЈ 3) и на нивоу општине. Временски делокруг је различит за поједине индикаторе зависно од доступних података. За индикаторе који се односе на процес лиценцирања, у којима је извор података база МРЗБСП временски период обухвата десет година (2013 – 2022), за већину осталих индикатора седам (2016 – 2022) или шест година (2017 – 2022).

²⁹ Уредба о номенклатури статистичких територијалних јединица („Службени гласник РС“, бр. 109/09, и 46/10)

2. Општи преглед услуга социјалне заштите које пружају лиценцирани пружаоци услуга на локалном нивоу

У овом делу извештаја на основу налаза истраживања приказана су општа обележја лиценцираних пружалаца услуга. Јединица мерења су сви лиценцирани пружаоци услуга и активни пружаоци услуга (пружаоци који су пружали услуге), а извори административних података Регистар лиценцираних пружалаца услуга Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Годишњи извештаји о раду ЛПЛУ које пружају и обрађује Републички завод за социјалну заштиту.

2.1 Капацитети, ресурси и плурализам ЛПЛУ

У 2022. години укупан број лиценцираних пружалаца износио је 313. Број лиценцираних пружалаца у периоду од 2013 – 2022. године³⁰ расте, од једног лиценцираног пружалаца у 2013. години на 313 пружалаца у 2022. години. Од укупног броја лиценцираних пружалаца, услуге социјалне заштите у 2022. години је пружао 261 или 83,4% пружалаца (активни пружаоци) (Графикон 2-1 и Табела 2-1).

Графикон 2-1 Лиценцирани и активни пружаоци услуга, 2013 - 2022.

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

³⁰ РЗСЗ прикупља податке, анализира и извештава о процесу лиценцирања од 2016. године.

Табела 2-1 ЛПЛУ и активни ЛПЛУ према групама и врстама услуга, 2013 – 2022.

Врста ЛПЛУ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Укупан број ЛПЛУ	1	24	43	89	132	201	239	269	297	313
Укупан број активних ЛПЛУ	нп*	нп	нп	85	119	184	217	242	241	261
%	нп	нп	нп	95,5	90,2	91,5	90,8	82,9	81,1	83,4
ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ										
ЛПЛУ Помоћ у кући	1	11	20	41	62	91	103	117	130	135
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>39</i>	<i>57</i>	<i>80</i>	<i>90</i>	<i>89</i>	<i>96</i>	<i>104</i>
ЛПЛУ Дневни боравак	0	9	14	24	36	58	62	65	64	69
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>23</i>	<i>31</i>	<i>57</i>	<i>61</i>	<i>64</i>	<i>60</i>	<i>65</i>
ЛПЛУ Лични пратилац	0	0	2	4	8	14	24	33	46	50
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>3</i>	<i>7</i>	<i>14</i>	<i>22</i>	<i>24</i>	<i>37</i>	<i>39</i>
ЛПЛУ Свратиште	0	0	1	1	2	2	3	3	3	3
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>2</i>
УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛАН ЖИВОТ										
ЛПЛУ Персонална	0	2	4	8	11	12	16	18	20	21
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>7</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>18</i>
ЛПЛУ Становање уз подршку	0	2	2	4	4	8	8	7	7	7
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>7</i>	<i>7</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>5</i>
САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИЈАЛНО-ЕДУКАТИВНЕ УСЛУГЕ										
ЛПЛУ СОС телефон	0	0	0	0	1	7	10	10	9	9
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>3</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>9</i>
УСЛУГЕ СМЕШТАЈА										
ЛПЛУ Прихватилиште	0	0	0	8	8	9	12	15	15	16
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>8</i>	<i>7</i>	<i>9</i>	<i>12</i>	<i>14</i>	<i>14</i>	<i>16</i>
ЛПЛУ Предах смештај	0	0	0	0	0	0	1	1	3	3
<i>Број активних пружалаца</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>нп</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>3</i>

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

*Нема података (нп): Податке о активним пружаоцима РЗСЗ прикупља од 2016. године.

Процес лиценцирања и у 2022. години карактерише наставак тренда највеће заступљености пружалаца дневних услуга у заједници међу лиценцираним пружаоцима: у 2016. години 78,6%, а у 2022. години 82,1% пружалаца је пружало дневне услуге у заједници (Графикон 2-2). Другим речима, процес лиценцирања је континуирано најинтензивнији у групи дневних услуга у заједници, док у осталим групама услуга није забележен значајнији напредак у погледу пораста броја лиценцираних пружалаца.

Графикон 2-2 Лиценцирани пружаоци услуга према групама услуга, 2013 - 2022.

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

Ланчани индекс који представља промену неке појаве у текућој години у односу на претходну годину, такође показује неравномерну динамику раста броја пружалаца: након значајног пораста броја ЛПЛУ у 2017. и 2018. години (раст од 48,3% и 52,3% респективно), у 2019, 2020. и 2021. години је настављен тренд смањења индекса раста (раст од 18,9%, 12,6% и 10,4% респективно), да би у 2022. години раст био најмањи и износио 5,4%.

У 2022. години настављен је тренд веће заступљености пружалаца из општег сектора³¹. Међу оснивачима³² доминирају пружаоци из општег сектора (удружење грађана, привредно друштво, предузетник, физичко лице) (Табела 2-2). Код две услуге, прихватилиште и предах смештај доминира учешће јавног сектора као оснивача. Слабије учешће Републике Србије и АП Војводине као оснивача ЛПЛУ и доминација општег сектора је у складу са циљевима реформе социјалне заштите, односно подстицања укључивања других субјеката као оснивача локалних услуга.

³¹ Плурализам пружалаца услуга подразумева пружање услуга социјалне заштите од стране различитих пружалаца услуга, а операционализован је на две димензије, према сектору и према оснивачу. Сектор је класификован на јавни и општи. Јавни сектор подразумева пружаоце чије је оснивач република, покрајина и јединица локалне самоуправе, а општи сектор све остале осниваче.

³² Закон о класификацији делатности ("Службени гласник РС", бр. 104/2009)

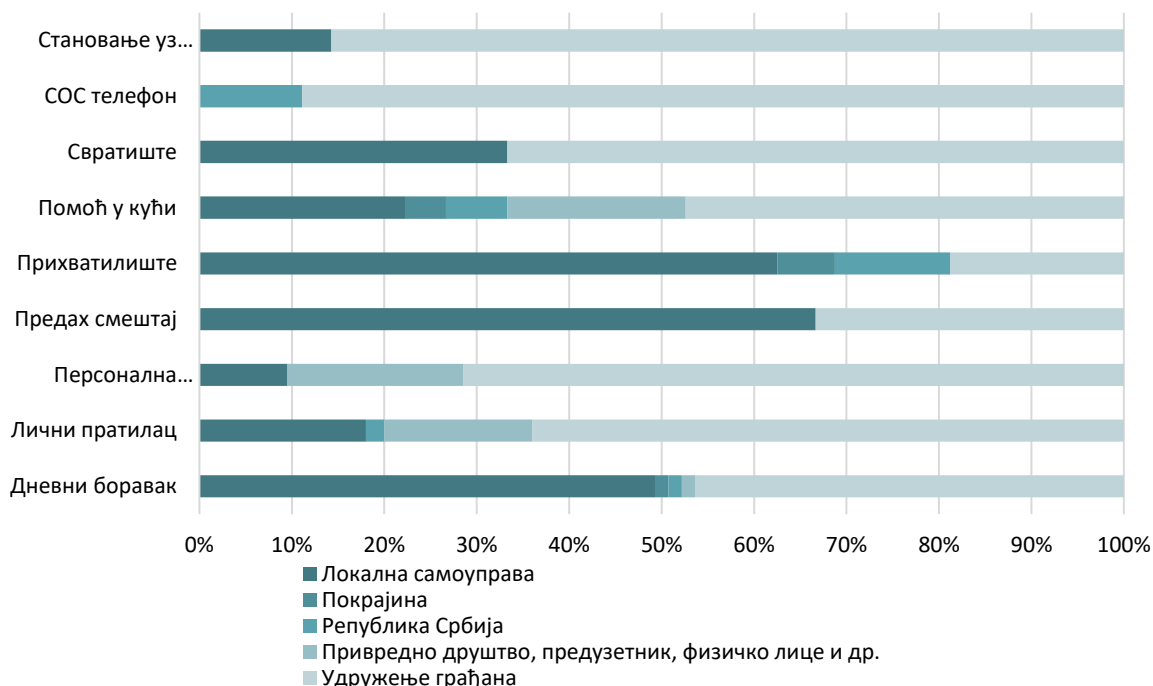
Табела 2-2 Плурализам пружалаца услуга - ЛПЛУ према групи и врсти услуга и сектору оснивача, 2016 – 2022, %

Групе, врста услуга и сектор оснивача	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Аритметичка средина
ЛПЛУ који пружају дневне услуге у заједници према сектору								
ПОМОЋ У КУЋИ								
Јавни сектор	43,6	38,6	37	33,7	34,3	49,6	33,3	38,6
Општи сектор	56,4	61,4	63	66,3	65,7	50,4	66,7	61,4
ДНЕВНИ БОРАВАК								
Јавни сектор	34,8	32,3	56,9	54,8	51,6	68,8	52,2	50,2
Општи сектор	65,2	67,7	43,1	45,2	48,4	31,3	47,8	49,8
ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА								
Јавни сектор	0	12,5	14,3	16,7	21,2	17,4	20,0	17,0
Општи сектор	100	87,5	85,7	83,3	78,8	82,6	80,0	85,4
СВРАТИШТЕ								
Јавни сектор	0	0	0	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3
Општи сектор	100	100	100	66,7	66,7	66,7	66,7	81,0
ЛПЛУ који пружају услуге подршке за самосталан живот према сектору								
ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА								
Јавни сектор	0	0	0	6,3	11,1	15,0	9,5	10,5
Општи сектор	100	100	100	93,8	88,9	85,0	90,5	94,0
СТАНОВАЊЕ УЗ ПОДРШКУ								
Јавни сектор	0	25	28,6	28,6	16,7	28,6	14,3	20,3
Општи сектор	100	75	71,4	71,4	83,3	71,4	85,7	79,7
ЛПЛУ који пружају саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге према сектору								
СОС телефон								
Јавни сектор	-	-	0	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1
Општи сектор	-	-	100	88,9	88,9	88,9	88,9	91,1
ЛПЛУ који пружају услуге смештаја према сектору								
ПРИХВАТИЛИШТЕ								
Јавни сектор	87,5	87,5	77,8	83,3	80	80	81,3	82,5
Општи сектор	12,5	12,5	22,2	16,7	20	20	18,8	17,5
ПРЕДАХ СМЕШТАЈ								
Јавни сектор	-	-	-	100	100	66,7	66,7	83,4
Општи сектор	-	-	-	0	0	33,3	33,3	33,3

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

Међу оснивачима из општег сектора доминирају удружења грађана, а међу оснивачима из јавног сектора локална самоуправа (Графикон 2-3).

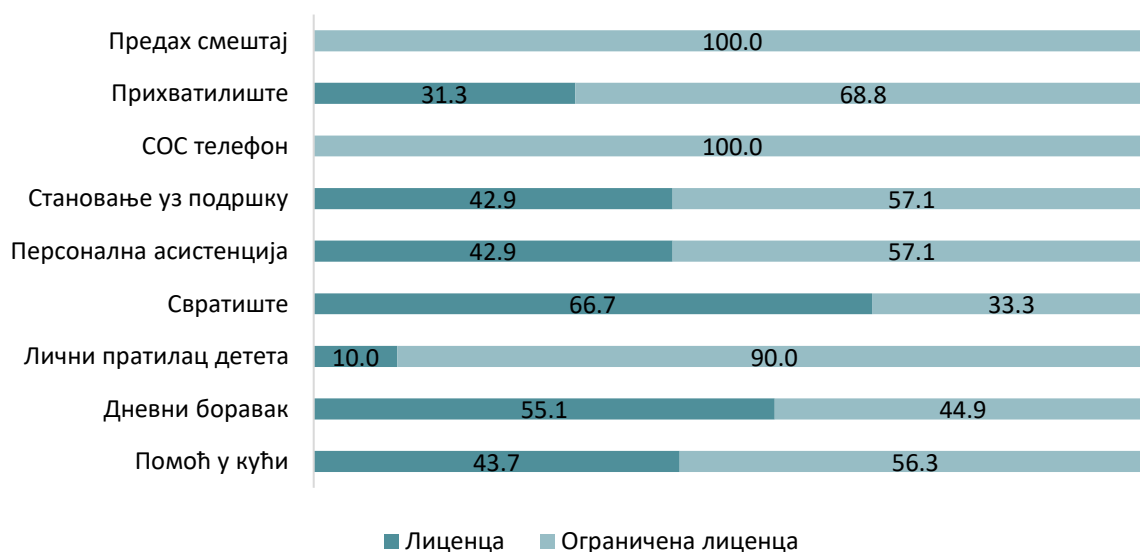
Графикон 2-3 Лиценцирани пружаоци услуга према врсти услуге и оснивачу, 2022, %

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

У 2022. години 39,6% лиценцираних пружалаца има лиценцу (пуну лиценцу на шест година), односно испуњава све прописане минималне услове и стандарде као основне претпоставке квалитета. Континуирано висок удео пружалаца који не задовољавају минималне услове и стандарде, нарочито код појединих услуга као што су СОС телефон и лични пратилац је потребно додатно истражити (Графикон 2-4).

Графикон 2-4 ЛПЛУ према врсти лиценце, 2022, %

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

У току 2022. године активни пружаоци услуга социјалне заштите су запошљавали укупно 8.239 радника, а на дан 31.12.2022. године 6.783 радника. У 2022. години је настављен тренд раста броја запослених, па је укупан број запослених у 2022. години у односу на почетак периода (2016. година) порастао за 173,6% што је последица повећања броја пружалаца услуга и проширења капацитета за пружање услуга. Највећи пораст у периоду је забележен код пружалаца услуге лични пратилац што је последица значајног повећања броја пружалаца (Табела 2-3).

Табела 2-3 Запослени радници према врстама услуга (активни ЛПЛУ), 2016 – 2022, %

Број запослених, врсте услуга	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Промена, %
Укупан број запослених у току године	3011	3846	5268	5955 *	6820*	7995*	8239	173,6
Укупан број запослених 31.12.	2497	2956	4478	5031 *	5645*	6326	6783	171,6
Помоћ у кући, у току године	1809	2210	2662	2732	2743	2785	2821	55,9
Помоћ у кући, 31.12.	1610	1790	2324	2336	2351	2375	2466	53,2
Дневни боравак, у току године	260	332	768	820	829	779	757	191,2
Дневни боравак, 31.12.	208	256	698	773	750	742	737	254,3
Лични пратилац, у току године	624	911	1248	1660	2427	3486	3562	470,8
Лични пратилац, 31.12.	379	574	968	1292	1842	2489	2819	643,8
Свратиште, у току године	22	34	34	41*	21*	18*	15	-31,8
Свратиште, 31.12.	22	34	34	39*	17*	18*	15	-31,8
Персонални асистент, у току године	146	215	304	311	357	496	580	297,3
Персонални асистент, 31.12.	137	171	226	242	315	344	355	159,1
Становање уз подршку, у току године	35	34	35	44	29	23	31	-11,4
Становање уз подршку, 31.12.	32	31	35	39	29	22	26	-18,8
СОС телефон, у току године	--	--	64	108	120	133	103	60,9
СОС телефон, 31.12.	--	--	63	108	118	131	103	63,5
Прихватилиште, у току године	115	110	153	239	255	258	292	153,9
Прихватилиште, 31.12.	109	100	130	202	223	228	262	140,4
Предах смештај, у току године	--	--	--	--	39	39	78	100,0
Предах смештај, 31.12.	--	--	--	--	39	39	70	79,5

Извор: РЗСЗ

* = исправљен податак

2.2 Распрострањеност, доступност и плурализам услуга

Распрострањеност услуга социјалне заштите коју пружају лиценцирани пружаоци услуга изражена је бројем општина у којима се услуге пружају и њиховим уделом у укупном броју општина у РС³³.

³³ Укупан број општина у РС без Косова и Метохије је 161 – са 17 београдских општина

У 2022. години забележен је позитиван тренд смањења броја општина у којима се није пружала ни једна услуга коју пружају лиценцирани пружаоци. Услуге социјалне заштите на локалном нивоу од стране лиценцираних пружалаца, пружале су се у укупно 151 или 93,8% општина у Србији (општине у којима је присутна бар једна услуга) (Табела 2-4). Такође, у периоду од 2017 – 2020. године ³⁴ забележен је значајан раст распрострањености услуга, односно тренд раста броја општина у којима је присутна бар једна услуга социјалне заштите коју пружају ЛПЛУ. Међутим, стагнација која је забележена у 2021. години, настављена је и у 2022. години. Посматрано на нивоу Републике Србије у петогодишњем нивоу, укупан број општина у којима се пружају услуге порастао је за 46,6%, а најзначајнији пораст, од 87,5% је забележен у региону Јужне и Источне Србије. Регион Београда има услуге у свих 17 општина, а најмања распрострањеност је забележена у региону Војводине.

Табела 2-4 Општине и региони у којима се пружају услуге ЛПЛУ, 2017 – 2022, %

Општине и региони	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Укупан број општина у РС у којима се пружају услуге ЛПЛУ	103	131	141	148	147	151
%	64,0	81,4	87,6	91,9	91,3	93,8
Град Београд, %	94,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Регион Војводине, %	68,9	77,8	77,8	88,9	86,7	88,9
Регион Јужне и Источне Србије, %	51,1	72,3	85,1	89,4	93,6	95,7
Регион Шумадије и Западне Србије,	61,5	86,5	94,2	94,2	90,4	94,2

Извор: РЗСЗ

Са друге стране, у 2022. години услуге ЛПЛУ још увек нису пружане у 10 општина у Србији (Табела 2-5). Број општина у којима није присутна ниједна услуга коју пружају лиценцирани пружаоци се у периоду од 2017 - 2022. године смањило за 82,8%, са 58 општина које у 2017. години нису имале ниједну услугу коју пружају ЛПЛУ на 10. Реч је о општинама: Алибунар, Ада, Беочин, Врбас, Прешево, Трговиште, Пећинци, Рековац, Ужице и Уб. Од наведених општина, четири није имало ниједну услугу коју пружају ЛПЛУ у свих шест посматраних година. Реч је о општинама: Беочин, Врбас, Прешево, и Трговиште. Ужице је претхоних година имало услуге које пружају лиценцирани пружаоци, али у 2022. години немају ниједног лиценцираног пружаоца.

Табела 2-5 Општине у којима се не пружају услуге ЛПЛУ, 2017 – 2022.

Општине	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Промена, %
Број општина у којима се не пружају услуге ЛПЛУ	58	30	20	13	14	10	-82,8
Удео општина без услуга у укупном броју општина у РС	36,0	18,6	12,4	8,1	8,7	6,2	

Извор: РЗСЗ

³⁴ Праћење овог индикатора односи се на период 2017 – 2022. године, односно у анализи распрострањености није обухваћена 2016. година због методолошких ограничења упитника за извештавање ЛПЛУ.

Кад је реч о распрострањености појединачних услуга, у периоду од 2017 - 2022. године уочене су значајне разлике и наставак тренда неуједначене, односно слабе распрострањености услуга. У 2022. години настављен је тренд раста услуге помоћ у кући као најраспрострањеније услуге у Србији која је присутна у 135 или 83,9% општина. Услуга лични пратилац присутна је у 108 или 67,1% општина, дневни боравак за особе са инвалидитетом у 55 или 34,2% општина и изузев услуге персонални асистент присутне у 26 или 16,1% општина, све остале услуге су присутне у мање од шест, а чак четири услуге у само једној општини у Србији (Табела 2-6).

Табела 2-6 Број општина у којима се пружају услуге ЛПЛУ према подврсти услуга, 2017 - 2022, %

Врсте и подврсте услуга	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Промена,
Помоћ у кући	86	116	122	122	129	135	57,0
ДБ за особе са инвалидитетом	26	48	52	55	57	55	111,5
ДБ за децу и младе са проблемима у понашању	3	2	2	2	2	3	0,0
ДБ за одрасле и старије - дневна нега и надзор	0	0	0	1	1	1	0,0
Лични пратилац детета	34	53	68	81	95	108	217,6
Свратиште	2	2	2	2	2	2	0,0
Персонална асистенција	21	27	27	26	28	26	23,8
СУП за младе који се осамостаљују	1	2	2	1	1	1	0,0
СУП за особе са инвалидитетом	3	4	4	3	3	3	0,0
СУП за жртве трговине људима	0	1	1	1	1	1	0,0
Прихватилиште жртве насиља	3	4	5	6	6	6	100,0
Прихватилиште за децу	1	1	2	3	3	3	200,0
Прихватилиште за одрасле	3	4	5	5	5	6	100,0
Прихватилиште за жртве трговине људима	--	--	--	--	--	1	--
Предах смештај	0	0	0	1	1	3	200,0

Извор: РЗСЗ

Последица слабе распрострањености услуга је слаб плурализам услуга на локалном нивоу, односно постојање више различитих услуга у непосредном окружењу корисника у локалној заједници које одговарају на различите потребе и омогућавају остваривање континуума подршке³⁵ кориснику у систему социјалне заштите.

У 2022. години у 109 или 67,7% општина присутне су две или више услуга, а у само 25 општина можемо да говоримо о плурализму услуга, односно присуству више од четири услуге грађанима. Највећи број услуга континуирано има Крагујевац са осам услуга, а ове године му се придружује и Ниш са такође осам услуга које пружају лиценцирани пружаоци. Две београдске општине, Звездара и Савски венац имају шест услуга лиценцираних пружалаца, а пет услуга имају три београдске општине, Нови Београд,

³⁵ Концепт *континуума подршке* дефинисан је Стратегијом социјалне заштите, «Службени гласник РС», бр. 55/05 и 71/05 – исправка

Палилула и Вождовац, као и Панчево, Нови Сад, Шабац, Лесковац, Смедерево и Врање. Иако се у периоду 2017 – 2022. година примећују позитивни трендови смањења броја општина које немају услуге ЛПЛУ или имају само једну услугу, односно раста броја општина са више услуга, у односу на претходну, 2021. годину приметна је стагнација у погледу остваривања већег плурализма услуга које пружају лиценцирани пружаоци (Табела 2-7).

Табела 2-7 Број општина према броју услуга које су пружали ЛПЛУ, 2017 – 2022, %

Број услуга у општини	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Промена, %
0 услуга у општини	58	30	20	13	14	10	-82,7
1 услуга у општини	58	60	64	68	52	42	-27,6
2-3 услуге у општини	37	53	56	56	71	84	127,0
4-5 услуга у општини	7	17	20	22	20	21	200,0
6-7 услуга у општини	1	1	1	2	4	4	300,0
Укупно општина	161	161	161	161	161	161	

Извор: РЗСЗ

2.3 Обухват услугама ЛПЛУ

У 2022. години услуге социјалне заштите на локалном нивоу које пружају ЛПЛУ користило је укупно 26.114 корисника, што чини 0,39% од укупног броја становника РС и на нивоу је претходне године. Општа просечна стопа обухвата становништва услугама социјалне заштите које пружају ЛПЛУ у 2022. години износи 343,1, што значи да у просеку од 1.000 становника у Србији свега три становника користе, односно доступна им је нека од услуга социјалне заштите које пружају ЛПЛУ.

На нивоу региона, стопа обухвата је на нивоу републичког просека, али на нивоу области се уочава неуједначеност обухвата (Табела 2-8). Најдоступније услуге ЛПЛУ становништву су у Топличкој области, а потом у Пиротској, Севернобачкој и Западнобачкој. Просечна стопа обухвата је у петнаест области испод републичког просека, а најслабије доступне услуге ЛПЛУ су у Подунавској (123,6) и Златиборској области (159,0).

Табела 2-8 Стопе обухвата услугама ЛПЛУ према регионима и областима, 2016 – 2022, %³⁶

Општине/области/региони	2022.	Просечна стопа обухвата 2016 - 2022.
Укупно РС	343,1	294,3
Београдски регион - област	340,5	329,0
Регион Војводине	378,7	313,2
Западнобачка област	688,7	510,7
Јужнобанатска област	303,9	265,8
Јужнобачка област	287,7	223,0
Севернобанатска област	517,4	439,6
Севернобачка област	733,0	647,7
Средњобанатска област	308,2	230,6
Сремска област	254,5	223,6
Регион Шумадије и Западне Србије	317,3	262,8
Златиборска област	159,0	139,4
Колубарска област	253,1	239,3
Мачванска област	452,2	392,5
Моравичка област	413,7	388,8
Поморавска област	221,9	166,9
Расинска област	494,7	370,6
Рашка област	297,8	165,8
Шумадијска област	252,5	265,2
Регион Јужне и Источне Србије	335,5	272,5
Борска област	297,7	276,9
Браничевска област	310,8	285,9
Зајечарска област	403,2	343,1
Јабланичка област	433,1	332,0
Нишавска област	214,0	120,9
Пиротска област	797,9	825,7
Подунавска област	123,6	90,6
Пчињска област	216,7	174,5
Топличка област	978,8	752,2

Извор: РЗСЗ, РЗС

Посматрано према услугама, најдоступнија услуга у РС је помоћ у кући, стопа обухвата у 2022. години је 241,6. На другом месту је услуга лични пратилац детета са стопом обухвата од 176,6, а на трећем услуга СОС телефона са 83,1. Све остале услуге су далеко мање доступне грађанима, а детаљнији подаци су приказани у другом делу извештаја, односно у појединачном приказу услуга.

³⁶ *Обухват становништва РС услугама дневног боравка није израчунат према подврстама за децу са проблемима у понашању и одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор јер се ДБ за децу са проблемима у понашању пружа у две општине, а ДБ за дневну негу и надзор у једној општини.

** Стопа обухвата израчуната је само за децу

2.4 Корисници

У 2022. години услуге социјалне заштите на локалном нивоу, које је пружао 261 лиценцирани пружалац, користило је укупно 26.114 корисника. У односу на 2016. годину укупан број корисника је порастао за 116,4% (Табела 2-9). Највише или 83% корисника континуирано користи дневне услуге у заједници, међу којима је најраспрострањенија услуга помоћи у кући - удео корисника услуге помоћи у кући у укупном броју свих корисника услуга које пружају ЛПЛУ износи 63%.

Тренд пораста броја корисника је забележен код већине услуга, изузев код услуга становање уз подршку, прихватилиште за одрасле и старије и прихватилиште за жртве насиља. Највећи пораст броја корисника регистрован је међу корисницима услуге лични пратилац детета који је у периоду 2016 – 2022. година порастао за 749,2%, као последица значајног пораста броја пружалаца услуга.

Табела 2-9 Корисници услуга које пружају активни ЛПЛУ према групама, врстама и подврстама услуга, 2016 - 2022.

Број корисника у току године	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Промена, %
Укупно	12066	14847	20512	23587	24152	25614	26114	116,4
Помоћ у кући	9574	12008	15422	16281	15998	16438	16471	72,0
Дневни боравак, укупно	705	839	1769	1817	1745	1751	1817	157,7
ДБ за ОСИ	581	569	1565	1663	1613	1593	1681	189,3
ДБ за децу са проблемима у понашању	124	270	204	154	132	152	128	3,2
ДБ за особе за одрасле и старије - дневна нега и надзор	0	0	0	0	5	6	8	60,0
Лични пратилац детета	360	616	1021	1405	2111	2760	3057	749,2
Свратиште	295	356	369	316	409	405	340	15,3
Персонални асистент	119	153	200	224	284	296	375	215,1
Становање уз подршку	45	37	50	43	35	29	28	-37,8
СУП за ОСИ	43	34	29	27	21	20	21	-51,2
СУП за младе који се	2	3	2	3	1	1	2	0,0
СУП за жртве трговине људима	0	0	19	13	13	8	5	-73,7
СОС телефон	0	0	743	2185	2682	2899	2839	282,1
Прихватилиште	968	838	938	1316	822	894	1001	3,4
Прихватилиште за децу и младе	30	28	24	329	166	133	184	513,3
Прихватилиште за одрасле и	594	590	573	696	397	441	476	-19,9
Прихватилиште за жртве насиља	344	220	341	291	259	320	333	-3,2
Прихватилиште за жртве трговине људима	0	0	0	0	0	0	8	na
Предах смештај	0	0	0	0	66	142	186	181,8

Извор: РЗСЗ

3. Преглед појединачних услуга у 2022. години

ДНЕВНЕ УСЛУГЕ У ЗАЈЕДНИЦИ

У 2022. години ЛПЛУ су пружали следеће дневне услуге у заједници: дневни боравак, помоћ у кући и свратиште.

Помоћ у кући

Услуга помоћи у кући доступна је особама са ограничењима физичких и психичких способности услед којих нису у стању да независно живе у својим домовима без редовне помоћи у активностима дневног живота, неге и надзора, при чему је породична подршка недовољна или није расположива³⁷. Сврха услуге помоћ у кући је подршка у задовољавању свакодневних животних потреба, како би се унапредио или одржао квалитет живота³⁸: одржавање личне хигијене, нега, одржавање хигијене стана и помоћ ради задовољавања егзистенцијалних и других потреба.

Основни налази о пружању услуге у 2022. години

- У 2022. години укупно је 135 лиценцираних пружалаца услуге помоћ у кући, од којих је 104 или 77% пружало услугу (активни пружаоци).
- У периоду 2016 - 2022. године број лиценцираних пружалаца се повећао за 229,3%, док је број активних пружалаца у истом периоду повећан за 166,7% (Графикон 3-1).
- Од укупног броја лиценцираних пружалаца услуга у 2022. години 33,3% припада јавном, а 66,7% општем сектору. У односу на оснивача 47,4% је основано од стране удружења грађана, 22,2% од локалне самоуправе, док је 19,3% основано од стране привредног друштва. Удео установа чији је оснивач Република Србија или АП Војводина је најнижи и износи 6,7%, односно 4,4%.
- Удео пружалаца са лиценцом (лиценца на шест година) је 43,7%, док је удео пружалаца са ограниченом лиценцом до пет година 56,3%.
- Укупан број запослених у току 2022. године код активних ЛПЛУ је 2.821, док их је на дан 31.12.2022. године било 2.466. Највећи број запослених на крају године чине геронтодомаћице, односно неговатељице са уделом од 79,5%. Од укупног броја геронтодомаћица, односно неговатељица који износи 1.961, 81,9% је завршило обуку по акредитованом програму за пружање услуге Помоћ у кући.
- Услуга помоћ у кући је у 2022. години најраспрострањенија локална услуга, присутна у свим регионима и областима и у 135 општина (Графикон 3-2). Услуга је присутна и на Косову и Метохији. У 12 од 25 области РС услуга је присутна у

³⁷ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл.73

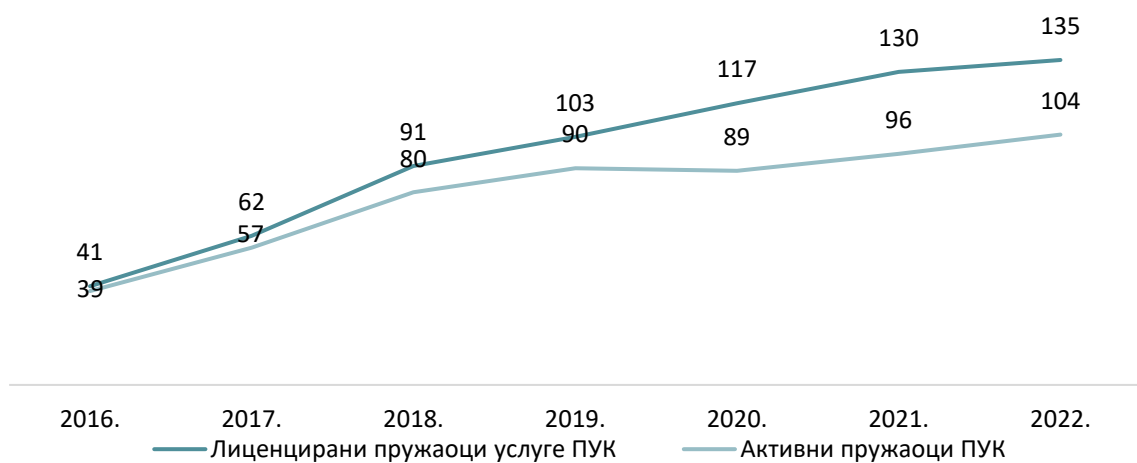
³⁸ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл.74

свим општинама, а само у једној области бележи се покривеност општина мања од 50% (Табела 3-1).

- У периоду од 2017 - 2022. године, број општина у којима је услуга присутна повећан је за 57%, а повећање распрострањености је последица континуираног раста броја пружалаца услуге и ојачаних капацитета пружалаца за пружање услуга у више општина.
- Општа стопа обухвата становништва РС³⁹ услугом ПУК у 2022. години износи 276,5, а стопа обухвата становништва старијег од 65 година 1103,2 што је највећа стопа обухвата неке циљне групе услугом коју пружају ЛПЛУ у Србији. У односу на просечну стопу обухвата, изнад републичког просека је 48 или 30% општина. Испод републичког просека је 113 општина, од чега у 27 општина услуга није уопште доступна, односно није присутна у тим општинама.
- У току 2022. године укупан број корисника услуге помоћ у кући је 16.471, док је на дан 31.12.2022. године 12.855 корисника. У периоду 2016 – 2022. године број корисника је порастао за 72,0%. Удео корисника од 80 и више година и корисника од 65-79 година је уједначен са 44,9% и 44,4%, респективно. Значајно је нижи удео других старосних структура, удео одраслих је 9,6%, деце 0,8%, а младих 0,3% (Табела 3-2).
- У односу на полну структуру корисника услуге помоћ у кући доминирају жене са 72,4%, што је на нивоу седмогодишњег просека (Графикон 3- 3).
- У 2022. години код 12.392 или 75,2% корисника је дијагностификован инвалидитет: вишеструки инвалидитет код 30,2%, телесни 21,2%, сензорни 7,5%, менталне тешкоће 6,4%, интелектуалне тешкоће 4,0%, первазивни развојни поремећаји 0,5%, а за чак 30,2% корисника није евидентиран тип инвалидитета.
- У категорији младих и одраслих корисника (од 18 до 65 година), у 2022. години највећи удео чине пензионери са 49,6%, удео незапослених је 25,4%, 14,5% нема радну способност, а 3,3% је запослено. Међу корисницима старијим од 65 година удео пензионера износи 88,1%, а 9,9% није остварило право на пензију.
- Од 124 деце која су у 2022. години користила услугу, удео деце која нису укључена у образовни систем и не похађају школу у складу са узрастом је висок и износи 20,2%.
- Укупно 61,7% пунолетних корисника у 2022. години живе у самачким домаћинствима.

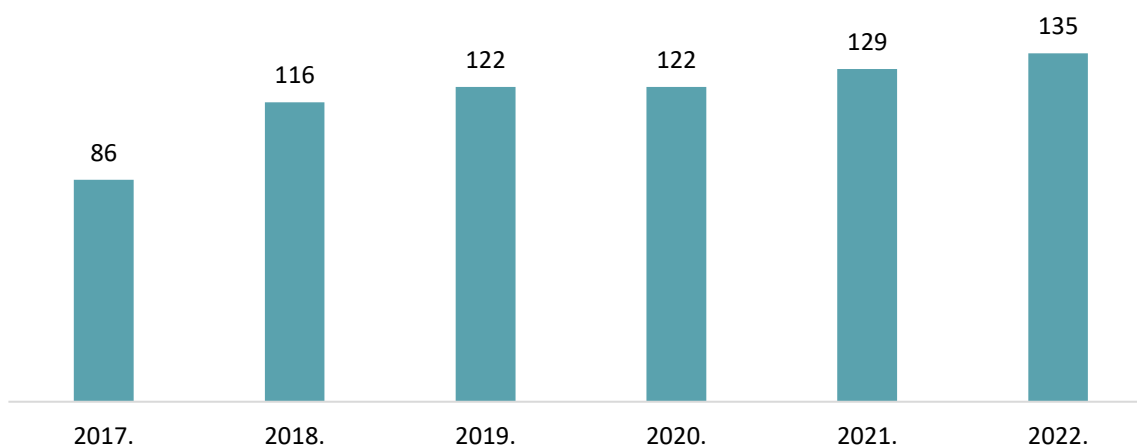
³⁹ Стопе обухвата становништва услугом ПУК су без КиМ, због недостатка података о броју становника у АП КиМ.

Графикон 3-1 Лиценцирани и активни пружаоци услуге Помоћ у кући, 2016 -2022.

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

Графикон 3-2 Општине у којима се пружала услуга Помоћ у кући, 2017-2022.

Извор: Извештај ЛПЛУ

Табела 3-1 Распрострањеност услуге Помоћ у кући према регионима и областима, 2022.

Регион / Област	Број општина у којима се пружа услуга	Удео општина у којима се пружа услуга у укупном броју општина у области или региону (%)
Регион Београд	17	100,0
Београд	17	100,0
Регион Војводине	36	80,0
Западнобачка	4	100,0
Јужнобанатска	7	87,5
Јужнобачка	7	58,3
Севернобанатска	5	83,3
Севернобачка	3	100,0
Средњобанатска	5	100,0
Сремска	5	71,4
Регион Јужне и Источне Србије	41	87,2
Борска	4	100,0
Браничевска	8	100,0
Зајечарска	4	100,0
Јабланичка	6	100,0
Нишавска	7	100,0
Пиротска	3	75,0
Подунавска	1	33,3
Пчињска	4	57,1
Топличка	4	100,0
Регион Шумадије и Западне Србије	41	78,8
Златиборска	5	50,0
Колубарска	5	83,3
Мачванска	8	100,0
Моравичка	4	100,0
Поморавска	5	83,3
Расинска	3	50,0

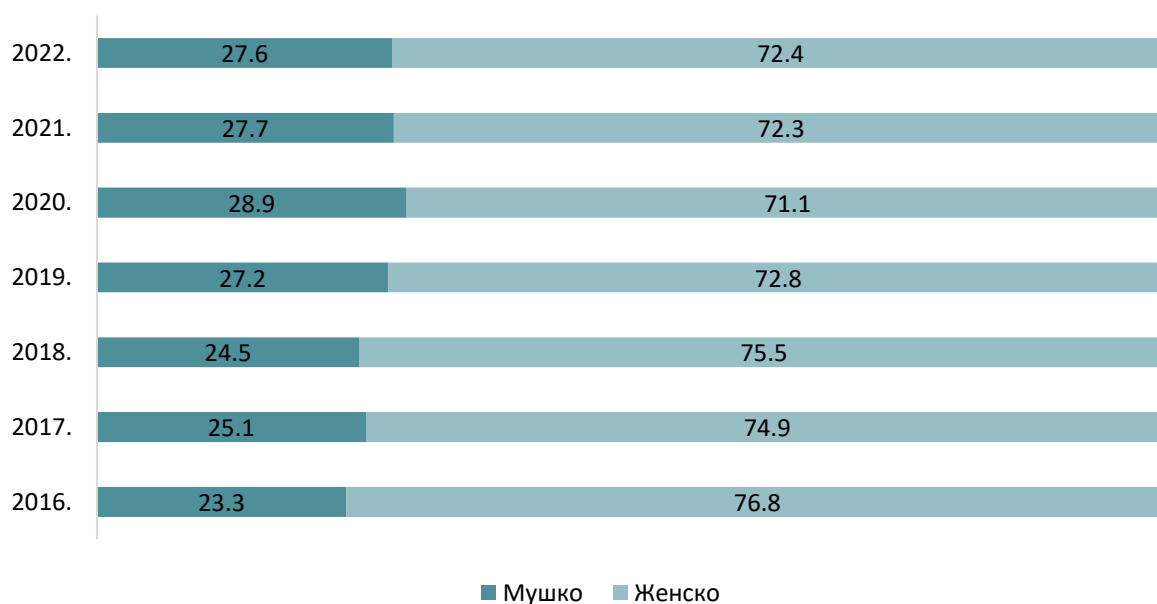
Извор: РЗСЗ

Табела 3-2 Корисници ЛПЛУ ПУК у току године према старости, 2016 – 2022.

Старост коисника	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Укупно	9574	12008	15422	16281	15998	16438	16471
0-5	6	9	10	3	7	11	12
6-14	36	64	74	59	60	61	76
15-17	28	28	26	35	27	31	36
18-25	11	25	39	36	41	41	52
26-64	742	1115	1533	1529	1655	1546	1581
65-79	3992	5040	6742	7040	6793	7044	7308
80+	4759	5727	6998	7579	7415	7704	7406

Извор: РЗСЗ

Графикон 3-3 Корисници ЛПЛУ ПУК у току године према полу, 2016 – 2022, %

Извор: РЗСЗ

Лични пратилац детета

Услуга лични пратилац детета (ЛПД) доступна је детету са инвалидитетом, односно са сметњама у развоју, коме је потребна подршка за задовољавање основних потреба у свакодневном животу у области кретања, одржавања личне хигијене, хранења, облачења и комуникације са другима, под условом да је укључено у васпитно-образовну установу, односно школу, до краја редовног школовања, укључујући завршетак средње школе⁴⁰.

Сврха ангажовања личног пратиоца је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке детету ради укључивања у редовно школовање и активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности⁴¹.

Основни налази о пружању услуге у 2022. години

- У 2022. години је укупно 50 лиценцираних пружалаца услуга, од којих је 39 пружало услугу (активни пружаоци).
- Услуга ЛПД се најбрже развијала током периода лиценцирања услуга. Број пружалаца услуге ЛПД у 2022. години порастао за 8% у односу на 2016. годину (Графикон 3-4).
- У току 2022. године ангажовано је 3.562 запослених, а у децембру 2.819. Број запослених је повећан за 13,4% што је последица повећања броја пружалаца. Највећи број запослених у 2022. години чине стручни сарадници, односно лични пратиоци детета са 94,6%. Стручни радници су заступљени са 3%.
- Подаци у протеклих пет година показују да сарадници нису униформни према образовној структури и да се образовна структура мења. Расте удео личних пратилаца са средњом школом, са 40,5% у 2018. години на 58,1% у 2022. години, док се паралелно смањује удео личних пратилаца са специфичним високим образовањем (професионалци школовани за подршку у области сметњи у развоју, развоја и образовања). Ово је посебно значајно у контексту података који говоре да значајан број пружалаца услуге ЛПД информисе да лични пратиоци обезбеђују корисницима и директну подршку у учењу, чак 48,7% њих у 2022. години.
- Иако у 2022. години са 80% удела доминирају пружаоци услуге ЛПД из општег сектора, настављен је тренд раста пружалаца из јавног сектора (Графикон 3-5). Током седам година услугу су доминантно пружале организације грађанског друштва чији је оснивач удружење грађана, а потом локална самоуправа. У 2022. години удео удружења грађана као оснивача је 64%.
- Настављен је тренд доминације пружалаца са ограниченом лиценцом до пет година. Само 10% од укупног броја лиценцираних пружаоца поседује лиценцу

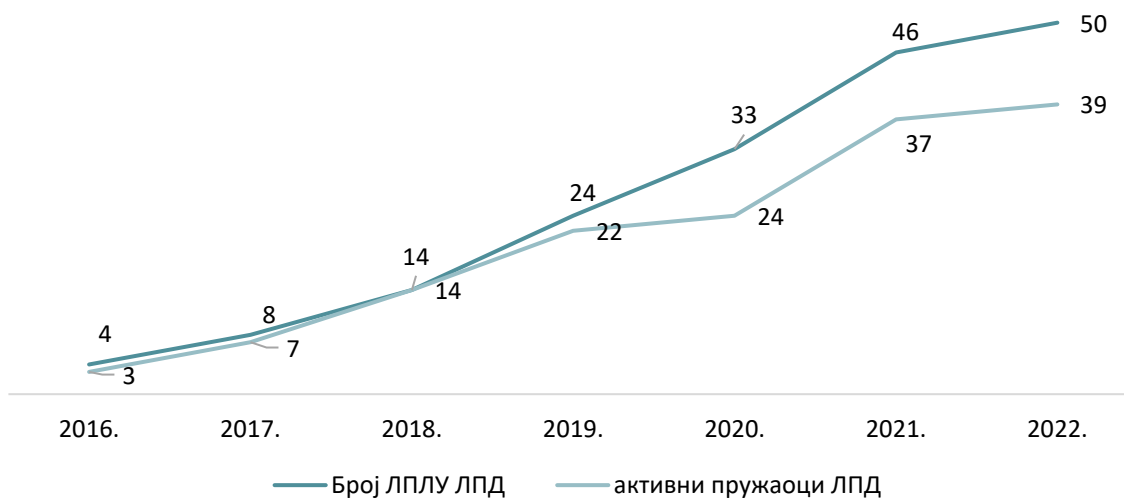
⁴⁰ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан 83

⁴¹ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан 84

која траје шест година (Графикон 3-6). Од 39 активних пружаоца услуге, односно оних који су пружали услугу у 2022. години, 41% или 16 пружалаца је пружало услугу 12 месеци, с тим да је један пружалац пружао услугу у 19 општина, а остали у до три општине.

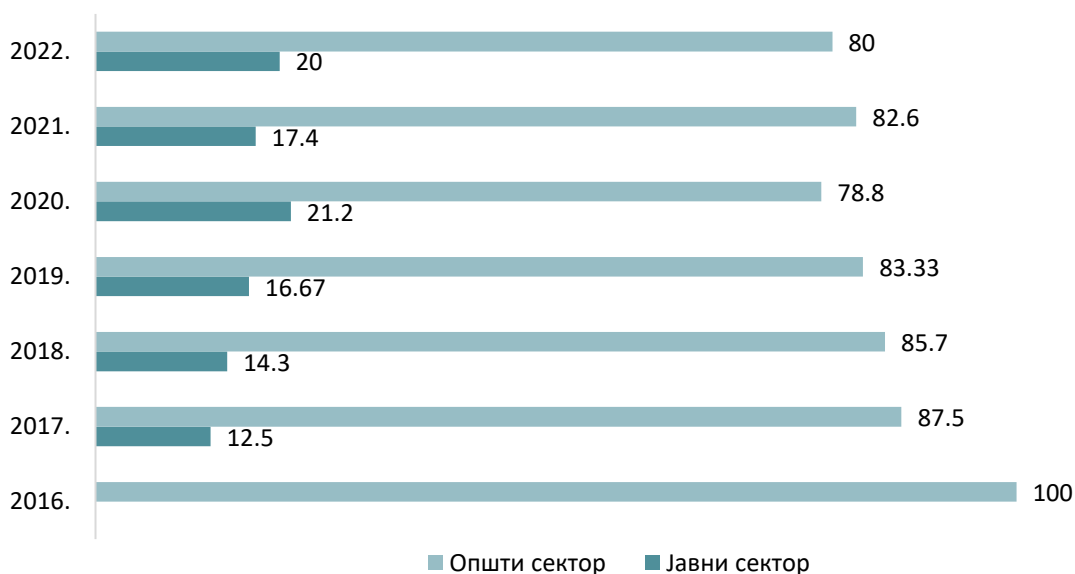
- Настављен је тренд раста распрострањености услуге ЛПД. Повећање распрострањености у односу на претходну годину је забележено у регионима Шумадије и Западне Србије и Јужне и Источне Србије (Табела 3-3). Такође, услуга ЛПД присутна је у свим областима у Србији. У шест области (Западнобачкој, Пиротској, Подунавској, Моравичкој, Расинској и Рашкој) услуга је присутна у свим општинама.
- Број општина у којима је присутна услуга лични пратилац детета у 2022. години је 108, што представља повећање од 13,7% у односу на 95 општина у 2021. години. Удео општина у којима се пружа услуга лични пратилац детета у укупном броју општина у РС је 67,1%. Од 108 општина у којима се пружала услуга ЛПД у 2022. години, у 42 или 38,8% општине услуга је била доступна свих 12 месеци.
- Услуга ЛПД је у 2022. години је била доступна за 3.057 корисника, а број корисника је у континуираном порасту (Графикон 3-7). Стопа обухвата деце услугом лични пратилац износила је 248,4 у 2022. години.
- У односу на узрасну структуру, доминирају деца узраста 6-14 година са уделом од 72,5%. Дечаци доминирају у свим узрасним категоријама, док је удео дечака узраста узраста 6-14 година у укупном броју деце је 51,2% (Графикон 3.8).
- Према породичном статусу, у току 2022. године, највише корисника услуге ЛПД, 96,9% живело је у својим породицама, 2,1% у хранитељским породицама, а у сродничким старатељским породицама 0,7% деце. Само један корисник услуге је живео у установи за смештај.
- Узрасна структура се не мења значајно протеклих седам година, преко 93,8% корисника су деца, а 96,9% деце и младих која користе услугу у 2022. години је укључено у образовни систем.
- Посматрано према врсти сметње у развоју или инвалидитета, 37,8% корисника у 2022. години има сметње из области аутистичног спектра, а 17,5% вишеструке сметње.

Графикон 3-4 Лиценцирани и активни пружаоци услуге лични пратилац детета, 2016 - 2022.

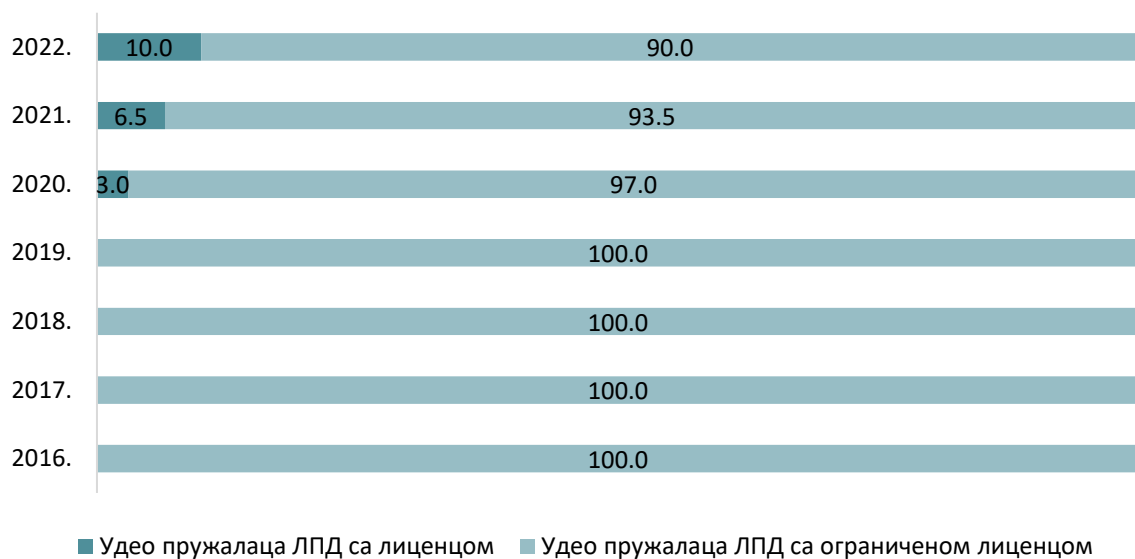
Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

Графикон 3-5 Плурализам пружалаца услуга ЛПД према сектору, 2016 – 2022, %

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

Графикон 3-6 Удео пружалаца услуге ЛПД са лиценцом и ограниченом лиценцом у укупном броју ЛПД, 2016 – 2022.

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

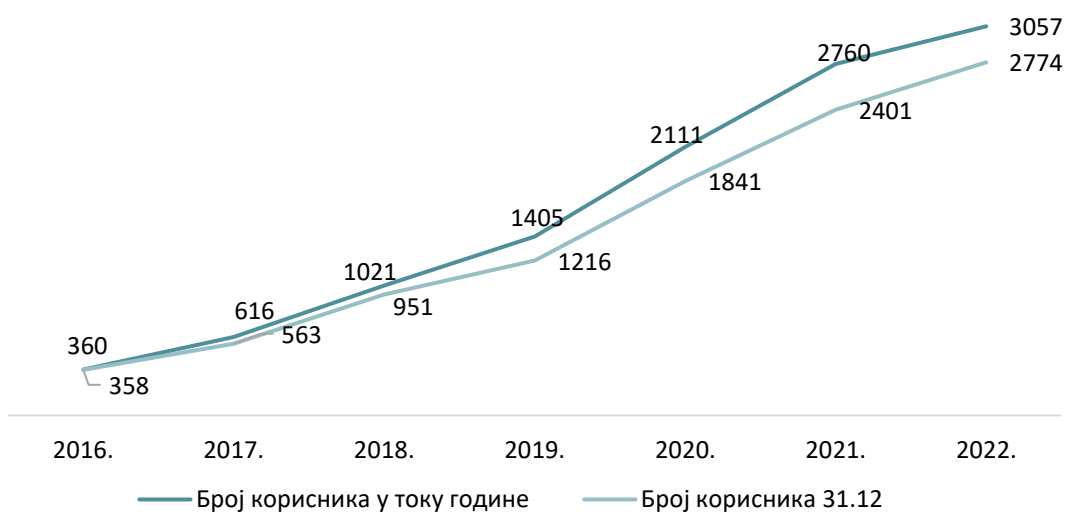
Табела 3-3 Распрострањеност услуга ЛПД према регионима и областима, 2022.

Регион/област	Број општина у којима се пружа услуга	Удео општина у којима се пружа услуга у укупном броју општина у области или региону (%)
Регион Београд	16	94,1
Београд	16	94,1
Регион Војводине	25	55,6
Западнобачка	4	100,0
Јужнобанатска	5	62,5
Јужнобачка	7	58,3
Севернобанатска	2	33,3
Севернобачка	2	66,7
Средњобанатска	2	40,0
Сремска	3	42,8
Регион Јужне и Источне Србије	27	57,5
Борска	2	50,0
Браничевска	4	50,0
Зајечарска	1	24,0
Јабланичка	2	33,3
Нишавска	4	57,1
Пиротска	4	100,0
Подунавска	3	100,0
Пчињска	5	71,4
Топличка	2	50,0

Регион Шумадије и Западне Србије	40	76,9
Златиборска	7	70,0
Колубарска	4	66,7
Мачванска	6	75,0
Моравичка	4	100,0
Поморавска	2	33,3
Расинска	6	100,0
Рашка	5	100,0
Шумадијска	6	85,7
Укупно	108	67,1

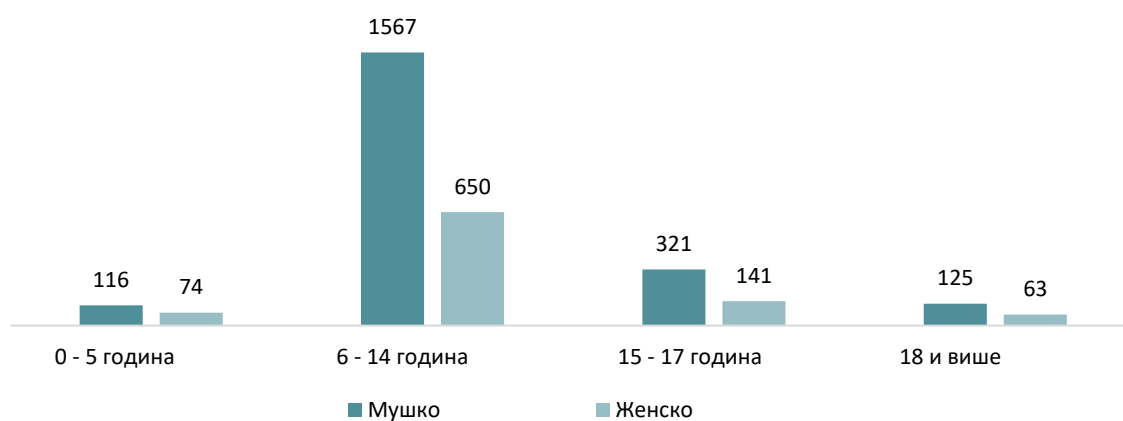
Извор: РЗСЗ

Графикон 3-7 Корисници ЛПЛУ ЛПД у току године и на дан 31.12, 2016-2022.

Извор: РЗСЗ

Графикон 3-8 Корисници ЛПЛУ ЛПД према узрасту и полу, 2022.

Извор: РЗСЗ

Дневни боравак

Дневни боравак је услуга локалног карактера чији је сврха унапређење квалитета живота корисника у властитој социјалној средини кроз одржање и развијање социјалних, психолошких и физичких функција и вештина, како би се у што већој мери оспособили за самосталан живот.

Кроз услугу дневног боравка корисници у организованом окружењу, и уз потребни надзор, задовољавају развојне потребе, стичу и развијају животне вештине, личну и друштвену одговорност ради развоја самосталности, социјалних, сазнајних и других важних функција.

Услуге дневног боравка доступне су:

- деци и младима са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором и подршком у одржању и развијању потенцијала, на начин који не омета њихово школовање;
- одраслима са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором и подршком у одржању и развијању потенцијала;
- деци и младима који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом, на начин који не омета њихово школовање или одлазак на посао;
- одраслим и старим лицима којима је потребна дневна нега и надзор.

Имајући у виду различите потребе корисника којима је услуга намењена, пружаоци услуге се лиценцирају у односу на корисничку групу па тако у систему лиценцирања разликујемо и извештавамо о три подврсте дневних боравака:

- Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју и одрасле и старије са инвалидитетом
- Дневни боравак за децу у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом
- Дневни боравак за одрасле и старије особе којима је потребна дневна нега и надзор

У 2022. години 69 пружалаца услуге Дневни боравак је имало лиценцу за рад: 65 пружалаца за услугу дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју, 3 дневна боравака за децу и младе са проблемима у понашању и један дневни боравак за дневну негу и надзор (Табела 3-4).

Основни налази о пружању услуге дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју и особе са инвалидитетом у 2022. години

- У 2022. години од укупно 65 лиценцираних пружалаца услуге дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју и особе са инвалидитетом⁴², 61 пружалац је активно пружало услугу. Три пружаоца као разлог непружања услуге наводе недостатак финансијских средстава, док један пружалац није обновио лиценцу у текућој години.
- Од 65 пружалаца услуге са важећом лиценцом у 2022. години 36 или 52,2% припада јавном, а 33 или 47,8% општем сектору: локална самоуправа је оснивач 34 пружаоца, удружења грађана 32, док су Покрајина и Република основале по једног пружаоца.
- У 2022. години ЛПЛУ дневни боравак за ОСИ су запошљавали укупно 693 радника, а на дан 31.12.2022. године 685 радника. У односу на структуру запослених највећи је удео сарадника и износи 38,9%, а удео стручних радника износи 28,6%.
- Услуга дневни боравак за ОСИ присутна је у свим регионима, осим у региону Косова и Метохије. Услуга је најраспрострањенија у региону Београда (у 10 од укупно 17 општина или 58,8%), а најмања распрострањеност услуге је забележена у региону Јужне и Источне Србије (услуга се пружала у 13 од укупно 47 општина, или 25,5%) (Графикон 3-9). Од укупно 25 области, услуга дневни боравак за ОСИ присутна је у 23 области РС (Табела 3-5).
- У односу на број општина, у 2022. години услуга се пружала у 55 или 34,2% општина у Србији. Услугу у континуитету током целе године је пружало 55 или 90,1% пружалаца. Просечна стопа обухвата услугом дневни боравак за особе са инвалидитетом у износила је 24,8, што је изнад републичког просека који у периоду 2016 – 2022. године износи 19,2. Услуга је најдоступнија младима, чија стопа обухвата износи 57,9, затим одраслом становништву са стопом обухвата 26,8 и деци са 21,8. Најмања је стопа обухвата старијих особа (преко 65 година старости) и износи 2,13 (Графикон 3-10).
- Општине у РС са највишом стопом обухвата су: Ивањица, Србобран, Александровац, Варварин и Брус, док су општине са најмањом стопом обухвата: Ниш, Врање, Крагујевац и Нови Сад (Табела 3-6).
- У 2022. години услугу дневног боравака за ОСИ користило је укупно 1.681 корисника, а број корисника је у односу на 2016. годину порастао за 189,3%. Одрасли корисници су најзаступљенији са 58,8%, 22,5% су млади, 16,5% деца, а најмање, односно 2,1% је старијих корисника (Графикон 3-11). У односу на пол, заступљеније су особе мушког пола са 59,8%.
- Корисници са вишеструким сметњама су у 2022. години најзаступљенији у укупном броју корисника дневног боравака са 39,5%, потом корисници са

⁴² У наставку текста „Дневни боравак за ОСИ“

интелектуалним сметњама са 33,8%, а удео корисника без утврђене сметње или инвалидитета у 2022. години износи 1,1% (Графикон 3-12).

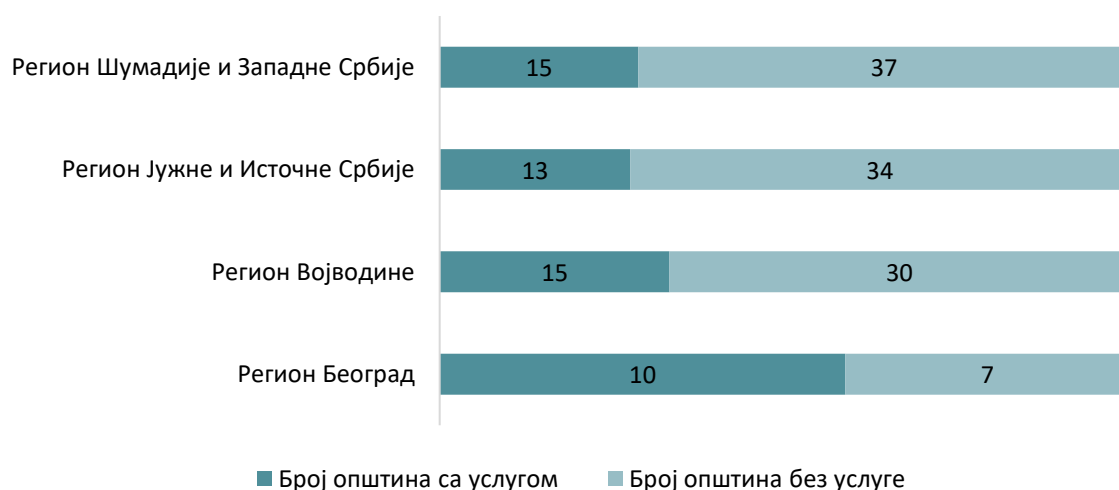
- Од укупног броја деце, 22,0% деце основношколског узраста и 18,1% деце средњошколског узраста није укључено у образовни систем. 26,3% деце је похађало специјалну основну школу, док је специјалну средњу школу похађало 12% деце.
- Од 1.403 пунолетна корисника услуге, највећи број корисника односно 35,1% чине корисници којима је одузета радна способност, а 30% је незапослено. За 19,3% корисника није било података о радном статусу. Корисника пензије је 6,4%, а 9,1% корисника је запослено.

Табела 3-4 Лиценцирани и активни пружаоци услуге Дневни боравак, 2016 – 2022.

Број ЛПЛУ Дневни боравак	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
ЛПЛУ ДБ за ОСИ	21	33	55	59	62	61	65
Активни	20	28	55	58	61	57	61
ЛПЛУ ДБ за децу са проблемима у понашању	3	3	3	2	2	2	3
Активни	3	3	3	2	2	2	3
ЛПЛУ ДБ за дневну негу и надзор	0	0	1	1	1	1	1
Активни	0	0	1	1	1	1	1

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

Графикон 3-9 Распрострањеност услуге Дневни боравак за ОСИ према регионима и општинама, 2022.

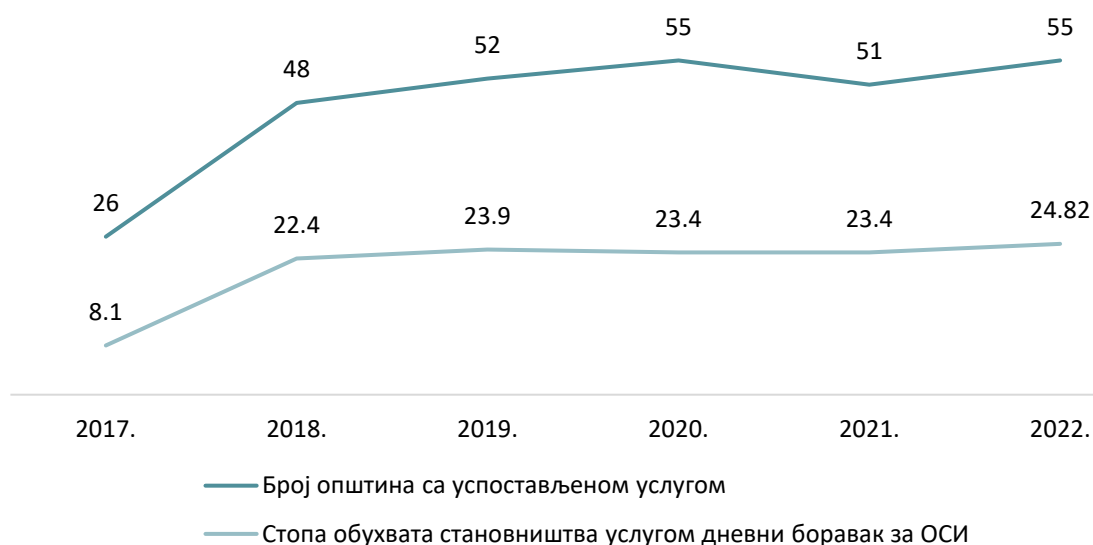
Извор: РЗСЗ

Табела 3-5 Распрострањеност услуга ДБ за ОСИ према регионима и областима, 2022.

	Број општина са успостављеном услугом	Удео општина са успостављеном услугом у укупном броју општина
Регион Београд	10	58,8%
Регион Војводине	15	33,3%
Западнобачка	3	75,0%
Јужнобанатска	2	25,0%
Јужнобачка	4	33,3%
Севернобанатска	2	33,3%
Севернобачка	2	66,7%
Средњобанатска	0	0,0%
Сремска	2	28,6%
Регион Јужне и Источне Србије	13	27,7%
Борска	2	50,0%
Браничевска	1	12,5%
Зајечарска	1	25,0%
Јабланичка	2	33,3%
Нишавска	1	14,3%
Пиротска	1	25,0%
Подунавска	3	100,0%
Пчињска	1	14,3%
Топличка	1	25,0%
Регион Шумадије и Западне Србије	17	32,7%
Златиборска	3	30,0%
Колубарска	1	16,7%
Мачванска	2	25,0%
Моравичка	2	50,0%
Поморавска	0	0,0%
Расинска	5	83,3%
Рашка	3	60,0%
Шумадијска	1	14,3%

Извор: РЗСЗ

Графикон 3-10 Распрострањеност и стопа обухвата ЛПЛУ ДБ за ОСИ, 2017 – 2022.

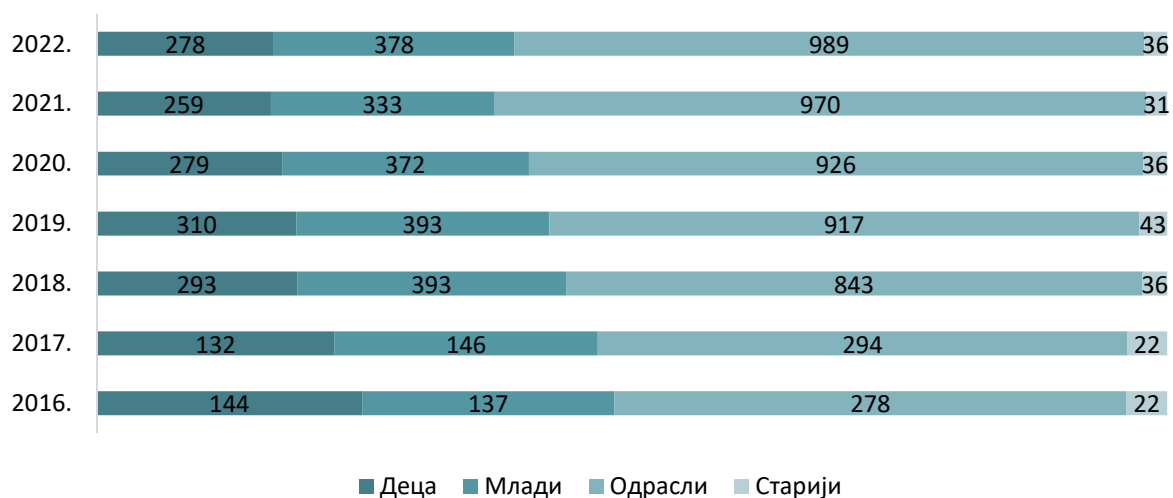
Извор: РЗСЗ

Табела 3-6 Општине са највишом и најнижом стопом обухвата услугом ДБ за ОСИ, 2022.

Општина	Стопа обухвата	Општина	Стопа обухвата
Ивањица	162,2	Ниш	18,4
Србобран	139,3	Лесковац	16,9
Александровац	135,9	Крагујевац	14,6
Варварин	133,6	Нови Сад	6,8
Брус	110,3	Апатин	4,3

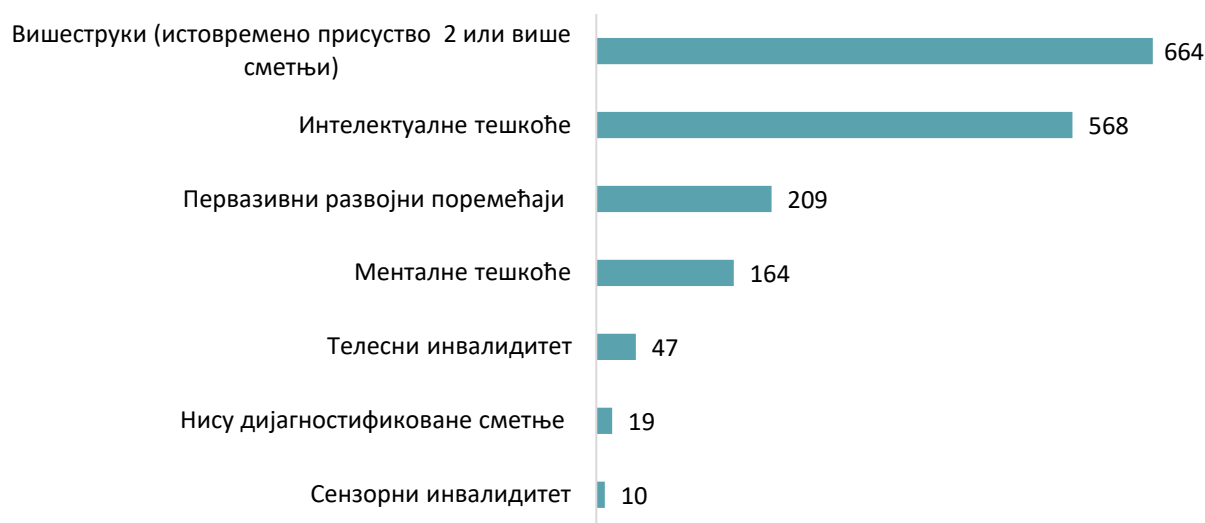
Извор: РЗСЗ

Графикон 3-11 Корисници ЛПЛУ ДБ за ОСИ, 2016 – 2022.

Извор: РЗСЗ

Графикон 3-12 Корисници ЛПЛУ ДБ за ОСИ према врсти инвалидитета, 2022, %

Извор: РЗСЗ

Основни налази о пружању услуге дневни боравак за младе у сукобу са законом, породицом, школом и заједницом у 2022. години

- Услугу дневни боравак за младе у сукобу законом, породицом, школом и заједницом у 2022. години је пружало укупно три лиценцирана пружаоца услуга.
- Два пружаоца припадају општем сектору и основани су од стране локалне самоуправе, односно привредног друштва, док трећи пружалац припада јавном сектору и основан је од стране удружења грађана. Сви пружаоци имају ограничену лиценцу на пет година.
- Услуга се пружа у три општине у Србији: у Крагујевцу, Краљеву и Бору.
- У 2022. години услугу је користило укупно 128 корисника, 106 деце и 22 младих. Удео деце узраста 6-14 година износи 31,3%, удео деце 15-17 година је 51,6%, а удео младих узраста 18-25 година 17,2%. Заступљенији су дечаци са уделом од 66,4%.
- Обухват деце и младих услугом дневног боравака за младе у сукобу законом, породицом, школом у Краљеву износи 17,95, у Крагујевцу 196,2, док је Бору обухват 363,5.
- Посматрано према породичном статусу деце, 53,8% корисника живи у породицама са оба родитеља. Из једнородитељских породица удео корисника износи 19,8%, из проширених породица (оба родитеља и други сродници) 12,3%, док је 2,8% било из сродничких породица (дете живи са сродницима старатељима). Сви млади корисници живе са родитељима.
- Сва деца основшколског узраста су укључена у образовни систем, односно похађају школу, док 4,7% деце не похађа средњу школу а средњошколског је узраста.

Основни налази о пружању услуге дневни боравак за одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор у 2022. години

- Услугу дневни боравак за одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор у 2022. години је пружао један лиценцирани пружалац (Bell Hospice) који припада општем сектору, основан од стране удружења грађана.
- Пружалац има ограничену лиценцу на пет година.
- Услуга се пружа само у Београду, на општини Звездара.
- У 2022. години услугу је користило укупно осам корисника од којих су два одрасла и шест старијих корисника.

Свратиште

Услуга свратиште доступна је деци, младим, одраслим и старијим лицима који живе или раде на улици и добровољно затраже или пристану на услугу⁴³. Сврха услуге свратиште је пружање привремених или повремених интервенција и задовољавање тренутних потреба корисника, као и посредовање у обезбеђивању доступности других услуга у заједници⁴⁴.

Основни налази о пружању услуге у 2022. години

- У 2022. години било је три лиценцирана пружаоца услуге свратишта од чега су два пружали услугу у току године (активни пружаоци) (Табела 3-7). Оба активна пружаоца су услугу пружали 12 месеци односно током целе године.
- Један пружалац из јавног сектора основан је од стране локалне самоуправе, док су два из општег сектора основана од стране удружења грађана.
- Два од три пружаоца имају важећу лиценцу на шест година.
- У 2022. години било је укупно 15 запослених и ангажованих радника.
- Услуга се пружа само у региону Београда, у општинама Нови Београд и Звездара.
- Стопа обухвата деце услугом свратиште износи 29,4.
- У 2022. години услугу је користило укупно 340 деце (Графикон 3-13), што је за 16% мање него у 2021. години. Доминирају деца основношколског узраста, уједначене полне структуре.
- Најзаступљенија су деца повратници из реадмисије чији је удео у 2022. години 23,8%.
- 15,9% деце није укључено у образовни систем, односно не похађа основну школу. Међу децом која су укључена у образовни систем 62,4% похађа редовну основну школу, а 15,9% деце иде у школу за основно образовање одраслих.

⁴³ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 77

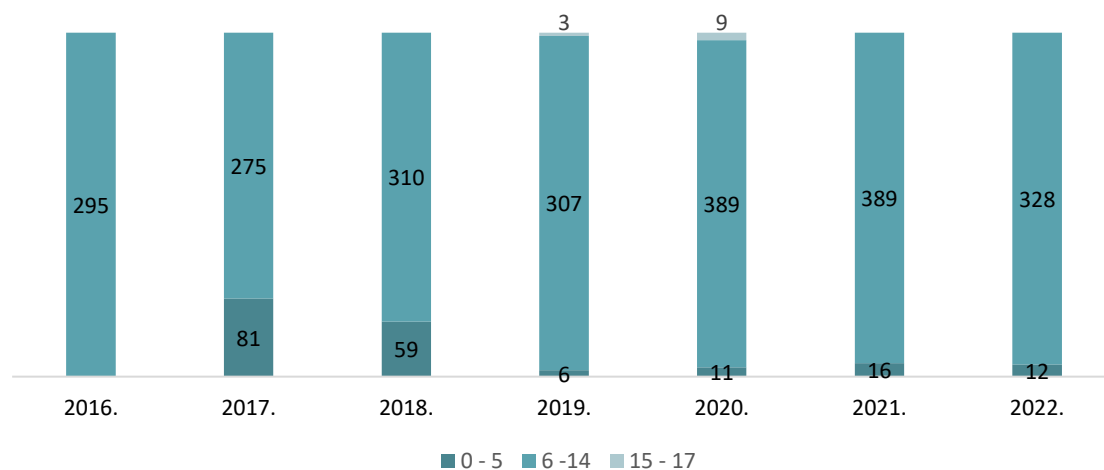
⁴⁴ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 78

Табела 3- 7 Лиценцирани и активни пружаоци услуге Свратиште, 2016 – 2022.

ЛПЛУ Свратиште	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Лиценцирани пружаоци	1	2	2	3	3	3	3
Активни пружаоци	1	2	2	3	3	3	2

Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

Графикон 3-13 Корисници ЛПЛУ свратиште према узрасту, 2016 - 2022.

Извор: РЗСЗ

УСЛУГЕ СМЕШТАЈА

У 2021. години у оквиру услуга смештаја које су пружали лиценцирани пружаоци услуга у локалној заједници пружале су се услуге смештаја у прихватилиште и предах смештаја.

Прихватилиште

Према Закону о социјалној заштити⁴⁵ смештајем у прихватилиште кориснику се обезбеђује краткотрајан смештај и осигурава безбедност, изналажење одрживих решења за кризне ситуације, задовољење основних потреба и приступ другим услугама. Сврха смештаја у прихватилиште је задовољавање основних потреба појединца или породице којима је потребно неодложно осигурати безбедност у кризним ситуацијама.⁴⁶

Услуге смештаја у прихватилиште пружају се најдуже у трајању до шест месеци⁴⁷:

- деци, младима и одраслим жртвама насиља у породици, злостављања или занемаривања;
- деци, младима и одраслим жртвама трговине људима;
- деци и младима који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама, којима је потребан привремени смештај и процена потреба ради упућивања на коришћење других услуга;
- одраслим и старим лицима у кризним ситуацијама, бескућницима и просјацима.

Услугу смештаја у прихватилиште обезбеђује јединица локалне самоуправе, осим у случајевима посебно предвиђеним Законом о социјалној заштити.

У 2022. години 16 пружалаца услуга прихватилиште је имало лиценцу за рад: три Прихватилишта за децу и младе, шест прихватилишта за одрасле и старије, шест прихватилишта за жртве насиља и једно прихватилиште за жртве трговине људима. Сва лиценцирана Прихватилишта су активно пружала услугу у току 2022. године (Табела 3-8).

Основни налази о пружању услуга прихватилиште за децу и младе у 2022. години

Прихватилиште за децу и младе намењено је деци и младима који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама, којима је потребан привремени смештај и процена потреба ради упућивања на коришћење других услуга и пружа се најдуже шест месеци у континуитету.⁴⁸

⁴⁵ Члан 55. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

⁴⁶ Члан 26. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

⁴⁷ Члан 25. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

⁴⁸ Члан 25. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

- Лиценцу за пружање услуге Прихватилиште за децу и младе у 2022. години имало је три пружаоца. Сва три пружаоца активно су пружали услугу 12 месеци у току 2022. године.
- Сви пружаоци имају ограничену лиценцу на пет година и из јавног су сектора, односно оснивач им је општина на чијој територији се налази објекат прихватилишта: Београд⁴⁹, Ниш и Крагујевац. Иако се објекти прихватилишта територијално налазе у Београдској, Нишавској и Шумадијској области, услуга је доступна корисницима са целе територије Републике Србије и стопа обухвата становништва РС услугом Прихватилиште за децу и младе износи 10,8.
- Укупан број запослених у 2022. години у сва три прихватилишта је 69, док је на дан 31.12.2022. године било 64 запослена.
- Услугу Прихватилишта за децу и младе у 2022. години користило је 184 деце и младих, док је на дан 31.12.2022. године било 43 корисника. Број корисника услуге расте у складу са повећањем броја пружалаца и у 2022. години већи је за 513,3% у односу на 2016. годину. Подаци о узрасној структури говоре да је половина од укупног броја деце и младих, односно 50,5% узраста од шест до четрнаест година. Они су најдоминатнија узрасна група последњих седам година са просечним уделом од 51%. Висок удео од 46,7% бележе и деца узраста 15-17 година. Удео младих је низак, свега три млада корисника су била на смештају у прихватилишту у току године. У односу на полну структуру, у 2022. години већи је удео дечака са 56,5% (Табела 3-9, 3-10).
- Највећи број деце, односно 54,9% је у прихватилиште дошло из биолошке породице, 22,8% из хранитељске породице, 10,9% из сродничке породице, из установе за смештај у систему социјалне заштите дошло је 8,7% корисника, док је 2,7% деце до пре смештаја у прихватилиште живело на улици. Три млада корисника су у прихватилиште дошли из друге установе за смештај корисника.
- У 2022. години 170 корисника је изашло из прихватилишта. За 61,2% њих прекид смештаја био је планиран у складу са планом заштите. Од укупног броја деце којима је у 2022. години планиран прекид смештаја, 45,2% вратило се у биолошку породицу, док је удео деце која су смештена у хранитељске породице или су из прихватилишта отишла у установу за смештај исти и износи 22,1%. Сва три млада корисника су из прихватилишта отишла у установу за смештај (Графикон 3-14).
- Иако Правилник⁵⁰ прописује да смештај корисника у Прихватилишту не може да буде дужи од шест месеци, у 2022. години 22,3% деце и младих је на смештају боравило дуже од шест месеци.
- Деца и млади код којих је установљен неки вид сметњи у развоју или инвалидитет чине 45,1% од укупног броја корисника.
- Од укупног броја деце, 10,3% деце средњошколског узраста не похађа средњу школу, 9,8% корисника коју су основношколског узраста не иде у основну школу,

⁴⁹ Општина Звездара

⁵⁰ Члан 25. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

док 1,6% деце који су предшколског узраста не иде у вртић. Међу децом која су укључена у образовни систем, 37% деце је похађало редовну основну школу, 3,8% специјалну основну школу, редовну средњу школу 25,5%, док у специјалну средњу школу иде петоро деце и три млада корисника.

Основни налази о пружању услуге прихватилиште за одрасле и старије у 2022. години

Прихватилиште за одрасле и старије намењено је одраслим и старијим лицима у кризним ситуацијама, бескућницима и просјацима како би се задовољиле основне животне потребе и осигурала безбедност у кризним ситуацијама.

- Лиценцу за пружање услуге Прихватилиште за одрасле и старије у 2022. години имало је шест пружаоца и сви су активно пружали услугу. Пет је пружало услугу током целе године, а једно прихватилиште девет месеци (Табела 3.8).
- Оснивач четири пружаоца из јавног сектора су локалне самоуправе, док су оснивачи два пружаоца из општег сектора удружења грађана. Три пружаоца имају неограничену, односно пуну лиценцу на шест година.
- Прихватилишта која су пружала услугу у 2022. години имају објекте у шест општина: Новом Саду, Београду, Нишу, Смедереву, Врању и Крагујевцу. У складу са тим, иако се објекти у којима се услуга пружа налазе у шест области, услуга је доступна становништву са целе територије РС и стопа обухвата износи 3,9.
- У току 2022. године у свим лиценцираним прихватилиштима за одрасле и старије укупан број запослених био је 157, док је на дан 31.12.2022. године било 135 запослених, од чега сарадници чине највећи део, односно 43%.
- Укупан број корисника у 2022. години је 476, док је на дан 31.12.2022. године услугу користило 187 корисника. Посматрајући седмогодишњи период, највећи број корисника забележен је у 2019. години. Значајна промена у броју корисника односно смањење од 43% у односу на претходну годину, посебно је виљива у 2020. години и може се повезати са последицама промене динамике рада, пријема корисника и мера које су биле предузете услед епидемије изазване корона вирусом.
- У старосној структури свих корисника смештених у току 2022. године највећи је удео одраслих корисника са 55%, док је удео старијих 43,7% што је на нивоу седмогодишњег просека. У односу на полну структуру укупног броја корисника, већи је удео мушкараца са 64,7% (Табела 3-11, 3-12).
- Пунолетни корисници у 37,3% случајева долазе у прихватилиште за одрасле и старије из здравствене установе. Значајан је удео бескућника односно корисника који је у прихватилиште дошао са улице и износи 21,9%, док је 16,7% корисника дошло из примарне породице.
- Сви корисници у току 2022. године упућени су у прихватилиште преко центра за социјални рад.
- У 2022. години смештај је прекинут за 272 корисника: за 51,5% корисника смештај је прекинут у складу са планом заштите, 22,4% је самоиницијативно напустило, а

18,4% корисника је преминуло. Од укупног броја корисника који су планирано напустили смештај, 71,9% корисника је смештено у установу за смештај корисника (Графикон 3-15).

- 50,4% корисника је на смештају боравило дуже од 6 месеци, иако стандарди прописују да смештај у прихватилиште може да траје најдуже шест месеци.
- У 2022. години 254 или 46,6% корисника прихватилишта за одрасле и старије има установљен инвалидитет: 36,6% менталне тешкоће, 29,1% вишеструки инвалидитет, 24,8% интелектуалне тешкоће, док је удео корисника који имају друге врсте инвалидитета знатно мањи (телесни 7,5% и сензорни 2%).
- Од укупног броја одраслих корисника у току године, 76,7% је незапослено, 16,5% су пензионери, док је удео корисника којима је одузета радна способност 5,6%. Мање од 1% одраслих корисника је запослено. Удео старијих корисника пензионера у укупном броју старијих корисника је 61,1%, док 35,6% старијих корисника није остварило право на пензију. Четири млада корисника су незапослена.

Основни налази о пружању услуге прихватилиште за жртве насиља у 2022. години

Прихватилиште за жртве насиља намењено је свим жртвама насиља у породици, злостављања или занемаривања како би им се обезбедио смештај и осигурала безбедност, изналажење одрживих решења за кризну ситуацију, задовољиле основне потребе и омогућио приступ другим услугама.

- У 2022. години услугу смештаја у прихватилиште за жртве насиља пружало је шест лиценцираних пружалаца, свих 12 месеци (Табела 3-8). У односу на сектор и делатност оснивача, пет пружалаца припадају јавном сектору и оснивач им је јединица локалне самоуправе, док је прихватилишту из општег сектора оснивач удружење грађана. Три пружаоца имају пуну лиценцу односно лиценцу на шест година.
- Лиценцирана прихватилишта за жртве насиља у 2022. години имају седишта у шест општина: Панчеву, Крагујевцу, Лесковцу, Врању, Нишу и граду Београду⁵¹, а доступна је корисницима са територије других области. Стопа обухвата становништва РС услугом прихватилиште за жртве насиља износи 4,7.
- Стручни радници чине највећи део односно 46,4% од укупног броја запослених у току године који је износио 59. На дан 31.12.2022. године је било 56 запослених.
- У току 2022. године у прихватилиштима за жртве насиља било је смештено 333 корисника, односно 167 жена и 166 деце. На дан 31.12.2022. године на смештају се налазило се 30 жена и 33 деце). У односн на старосну структуру жена, највећи удео или 69,5% чине одрасле жене, затим младе са 23,9%, док је удео старијих жена знатно нижи и износи 6,6%. Удео појединачних узрасних структура деце је следећи: деца до три године чине 34,9%, од три до пет година 30,1%, од шест до

⁵¹ Општина Врачар

14 година 31,3%, од 15 до 17 година 3,6%. Полна структура деце у току године је уједначена (Табела 3-13, 3-14).

- Највећи број корисница или 77,5% упућено је на коришћење услуге од стране центра за социјални рад, самоиницијативно је дошло 13,2% жена, а 6,3% је упућено од стране полицијске управе.
- Значајан број жена након изласка из прихватилишта се суочава са проблемима започињања самосталног живота, односно обезбеђивања становања. Наиме, само 64,1% жена је након изласка из прихватилишта успело да организује самосталан живот са децом, без подршке породице или сродника (19,4% наставља да живи у сродничкој породици, 10,7% у примарној породици, а 2,9% жена је смештено у установу за смештај). Такође, иако је 41,3% жена боравило у прихватилиштима до месец дана, чак 21% жена борава дуже од шест месеци⁵², што је последица проблема у организовању самосталног живота након изласка (Графикон 3-16). Један од основних узрока ових проблема је што су жене које користе услуге прихватилишта најчешће незапослене: 97,4% младих жена и 60,3% одраслих жена је незапослено, а 18,2% старијих жена нису оствариле право на пензију.

Основни налази о пружању услуге прихватилиште за жртве трговине људима у 2022. години

Прихватилиште за жртве трговине људима намењено је свим жртвама трговине људима како би им се обезбедио смештај и осигурала безбедност, задовољиле основне потребе, омогућио приступ другим услугама и подигла способност за укључивање у заједницу.

- Прво прихватилиште за жртве трговине људима лиценцирано је 2022. године. Основано је од стране Центра за заштиту жртава трговине људима. Прихватилиште има ограничену лиценцу на пет година, са дефинисаним капацитетом за шест корисника жртава трговине људима. У току 2022. године услугу је пружало девет месеци.
- У току 2022. године као и на дан 31.12.2022. године било је седам запослених радника.
- У току 2022. године осам корисница су на смештају у прихватилиштима за жртве трговине људима: пет девојчица, две младе кориснице и једна одрасла жена. Код три девојчице и једне младе кориснице дијагностификоване су менталне тешкоће.
- На дан 31.12.2022. године у прихватилишту је боравила једна девојчица.

⁵² Члан 25. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите (Службени гласник РС, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019)

Табела 3-8 Лиценцирани и активни пружаоци услуга прихватилиште, 2016 – 2022.

Број ЛПЛУ прихватилиште	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе	1	1	1	2	3	3	3
Активни	1	1	1	2	3	3	3
ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије	3	3	4	5	6	6	6
Активни	3	3	4	5	6	5	6
ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља	4	4	4	5	6	6	6
Активни	4	3	4	5	5	6	6
ЛПЛУ прихватилиште за жртве трговине	0	0	0	0	0	0	1
Активни	0	0	0	0	0	0	1

Извор: РЗСЗ

Табела 3-9 Корисници ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе према узрасту, 2016 – 2022.

Старост корисника	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
0 – 2	0	0	1	0	0	2	1
3 – 5	2	0	0	2	1	2	1
6 – 14	13	16	12	164	88	71	93
15 – 17	15	8	9	162	76	57	86
18 – 25	0	4	2	1	1	1	3
Укупно	30	28	24	329	166	133	184

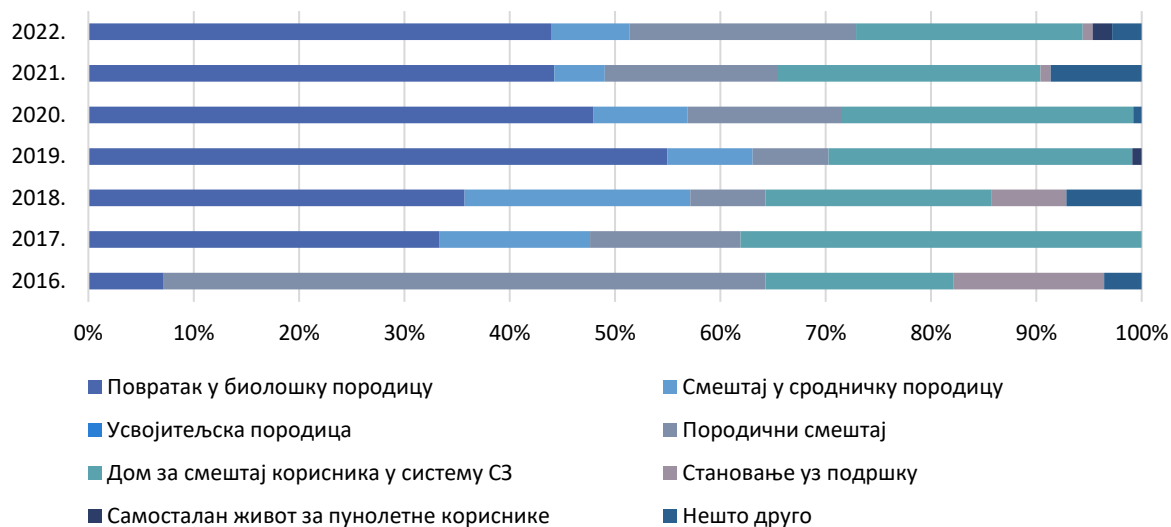
Извор: РЗСЗ

Табела 3-10 Корисници ЛПЛУ прихватилиште за децу и младе према узрасту и полу, 2022.

Узраст корисника	У току 2022. године			На дан 31.12.2022.		
	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно
0 - 2	1	0	1	0	0	0
3 - 5	0	1	1	0	0	0
6 - 14	53	40	93	17	11	28
15 - 17	47	39	86	6	9	15
18 - 25	3	0	3	0	0	0
Укупно	104	80	184	23	20	43

Извор: РЗСЗ

Графикон 3-14 Корисници према облику заштите након планираног прекида смештаја у ЛПЛУ прихватилишта за децу и младе, 2016 – 2022, %

Извор: РЗСЗ

Табела 3-11 Корисници ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије према старости, 2016 – 2022.

Укупан број корисника у току године	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
0 – 2	0	0	0	1	0	0	0
3 – 5	0	0	0	0	0	0	0
6 – 14	0	0	2	2	0	12	0
15 – 17	0	0	1	0	0	0	2
18 – 25	9	8	7	12	5	4	4
26 – 64	326	320	309	365	217	252	262
65 – 79	194	212	214	246	149	131	174
80 +	65	50	40	70	26	42	34
Укупно	594	590	573	696	397	441	476

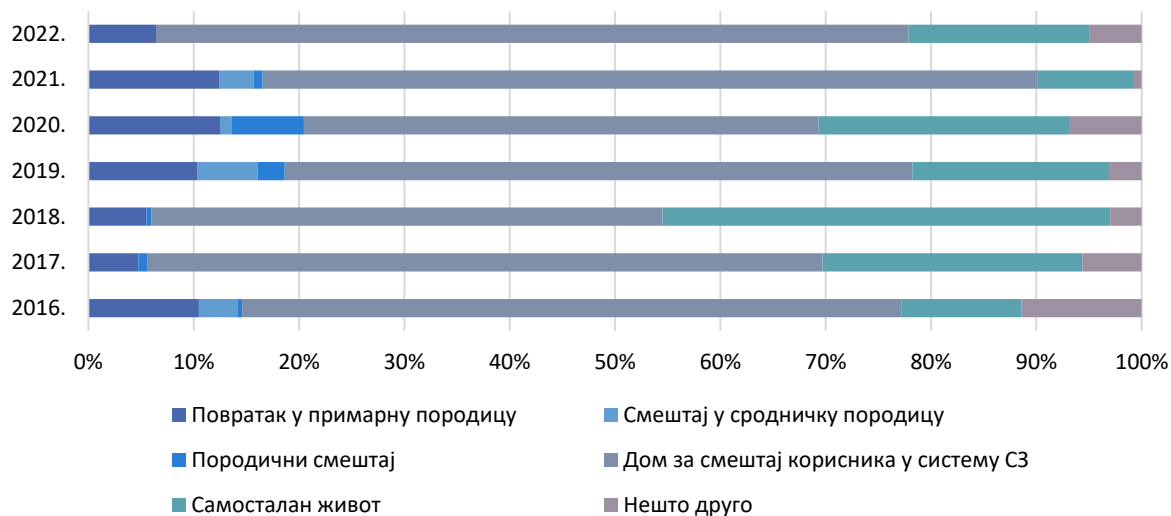
Извор: РЗСЗ

Табела 3-12 Корисници ЛПЛУ прихватилиште за одрасле и старије према полу, 2016 – 2022.

Узраст корисника	2022.			На дан 31.12.2022.		
	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно
0 - 2	0	0	0	0	0	0
3 - 5	0	0	0	0	0	0
6 - 14	0	0	0	0	0	0
15 - 17	1	1	2	1	0	1
18 - 25	2	2	4	1	2	3
26 - 64	197	65	262	80	25	105
65 - 79	96	78	174	36	28	64
80 +	12	22	34	1	13	14
Укупно	308	168	476	119	68	187

Извор: РЗСЗ

Графикон 3-15 Корисници према облику заштите након планираног прекида смештаја у ЛПЛУ прихватилишта за одрасле и старије, 2016 – 2022, %

Извор: РЗСЗ

Табела 3-13 Корисници ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља према узрасту, 2016 – 2022.

Укупан број корисника у току године - жртве	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
0 - 2	0	30	55	33	46	43	58
3 - 5	88	30	39	46	27	56	50
6 - 14	72	45	69	58	50	54	52
15 - 17	15	6	11	9	6	7	6
18 - 25	27	26	34	26	25	33	40
26 - 64	132	79	126	110	97	115	116
65 - 79	8	3	7	9	8	12	10
80 +	2	1	0	0	0	0	1
Укупно	344	220	341	291	259	320	333

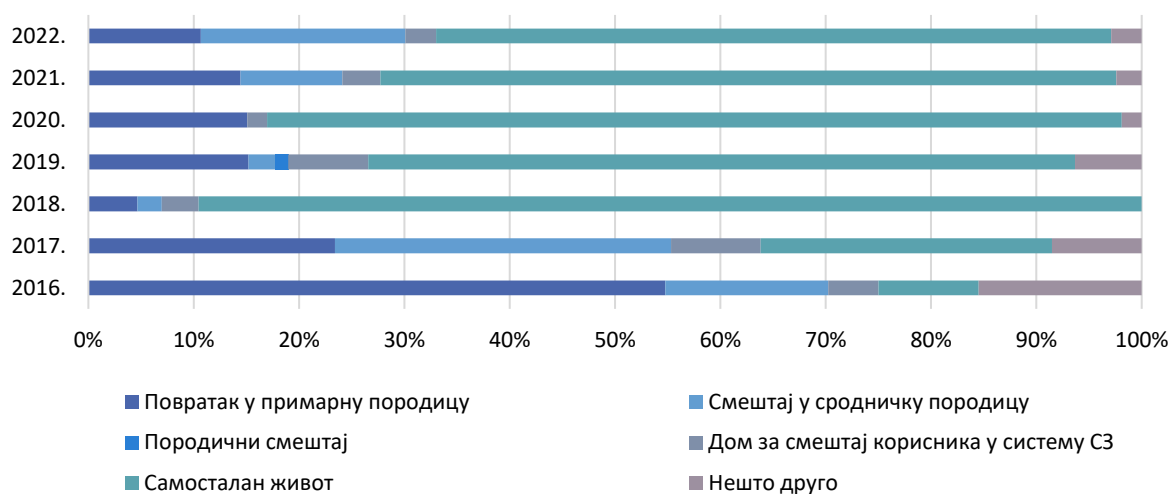
Извор: РЗСЗ

Табела 3-14 Корисници ЛПЛУ прихватилиште за жртве насиља према узрасту и полу, 2022.

Узраст корисника	2022.			На дан 31.12.2022.		
	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско	Укупно
0 - 2	28	30	58	6	4	10
3 - 5	27	23	50	3	6	9
6 - 14	27	25	52	4	7	11
15 - 17	2	4	6	1	2	3
18 - 25	0	40	40	0	7	7
26 - 64	0	116	116	0	21	21
65 - 79	0	10	10	0	2	2
80 +	0	1	1	0	0	0
Укупно	84	249	333	14	49	63

Извор: РЗСЗ

Графикон 3-16 Корисници према облику заштите након планираног прекида смештаја у ЛПЛУ прихватилишта за жртве насиља, 2016 – 2022, %

Извор: РЗСЗ

Предах смештај

Предах смештајем обезбеђује се краткорочна и повремена нега деци и младима са сметњама у развоју и одраслим и старијим лицима са сметњама у функционисању; очување њихових постојећих потенцијала; унапређују се и развијају вештине самосталног живота; стварају могућности за укључивање у заједницу, као и за развијање, очување и унапређење снага породице⁵³.

Услуга предах смештаја пружа се најдуже 45 дана у току године и може трајати најдуже 20 дана у континуитету. Пружа се деци и младима са сметњама у развоју узраста од пет до 26 година живота и одраслим и старијим лицима са сметњама у функционисању, и то: са интелектуалним и менталним тешкоћама или тешкоћама у психичком функционисању и аутизмом; вишеструким сметњама у развоју, односно функционисању; сензорним и физичким инвалидитетом⁵⁴.

Сврха предах смештаја је краткорочни и повремени смештај који се обезбеђује као дневни, викенд или вишедневни смештај, чиме се пружа подршка кориснику и његовој породици у одржавању и побољшању квалитета живота с циљем останка детета, односно одраслог и старијег лица у породици.

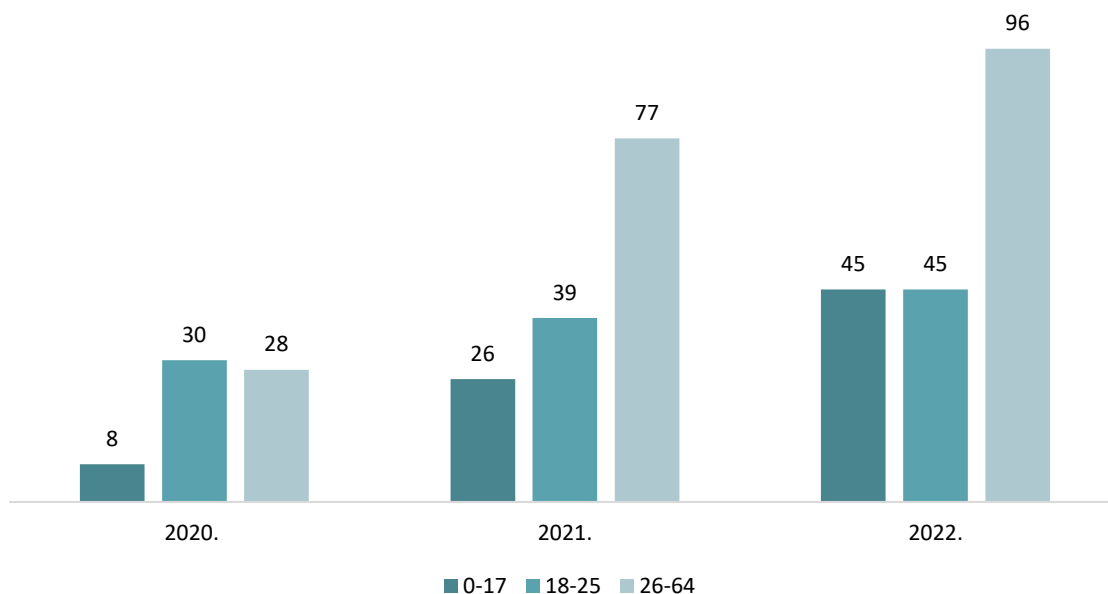
⁵³ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан 28

⁵⁴ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), члан. 27

Основни налази о пружању услуге у 2022. години

- У 2022. години услугу предах смештај пружала су три лиценцирана пружаоца.
- Два пружаоца су из јавног сектора и оснивач је локална самоуправа, трећи је из општег сектора.
- Сва три пружаоца имају ограничену лиценцу.
- У 2022. години је укупно 78 запослених и ангажованих радника. Стручни радници чине 17,1%, док континуирано највиши удео у укупном броју запослених имају сарадници са просечних 42,4% у трогодишњем периоду.
- Услуга предах смештаја је и 2022. години пружана у Београду, Шапцу и Нишу. Пружалац из Београда је услугу пружао корисницима из 16 од укупно 17 београдских општина, а пружаоци из Шапца и Ниша само у својим матичним општинама.
- Услугу је користило је 186 корисника (Графикон 3-17). У полној структури преовлађују мушки корисници са просечних 66,7% (Графикон 3-18).
- 40,3% корисника је са интелектуалним, а 35,5% са вишеструким инвалидитетом (Графикон 3-19).

Графикон 3-17 Корисници ЛПЛУ предах смештаја према узрасту, 2020 – 2022.

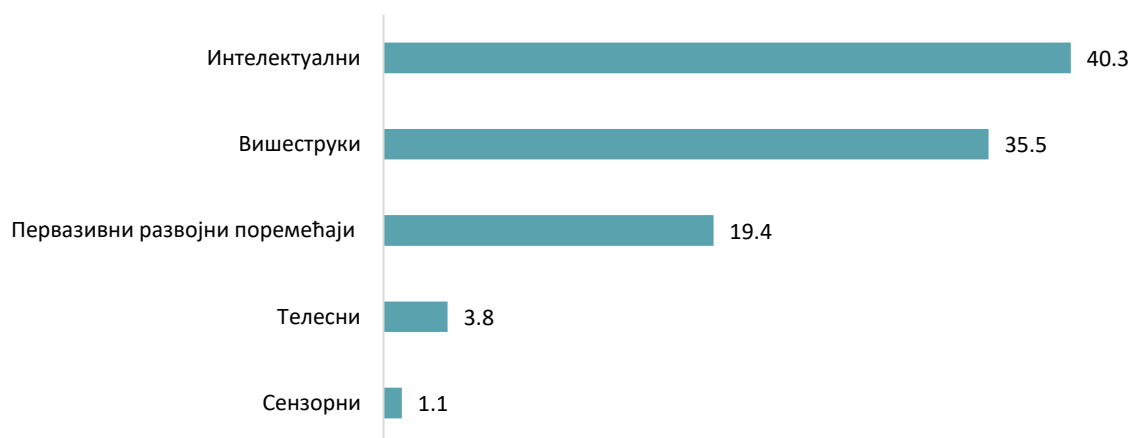
Извор: РЗСЗ

Графикон 3-18 Корисници ЛПЛУ предах смештаја према полу, 2020 – 2022, %

Извор: РЗСЗ

Графикон 3 - 19 Корисници ЛПЛУ предах смештаја према врсти инвалидитета, 2022, %

Извор: РЗСЗ

УСЛУГЕ ПОДРШКЕ ЗА САМОСТАЛАН ЖИВОТ

У 2022. години у оквиру услуга подршке за самосталан живот, лиценцирани пружаоци услуга су пружали услуге персоналне асистенције и становања уз подршку.

Персонална асистенција

Услуге персоналне асистенције доступне су пунолетним лицима са инвалидитетом са процењеним I или II степеном подршке, која остварују право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, имају способности за самостално доношење одлука, радно су ангажована или активно укључена у рад различитих удружења грађана, спортских друштава, политичких партија и других облика друштвеног ангажмана, односно укључени су у редовни или индивидуални образовни програм⁵⁵.

Сврха услуге персоналне асистенције је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке која је кориснику неопходна за задовољавање личних потреба и укључивање у образовне, радне и друштвене активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности.

Основни налази о пружању услуге у 2022. години

- Лиценцу за пружање услуге персоналне асистенције у 2022. години имао је 21 пружалац, а 18 или 85,7% пружалаца је активно пружало услугу. Број пружалаца услуга је у периоду од седам година порастао за 162,5% (Графикон 20).
- Пружаоци услуга персоналне асистенције су у току 2022. године имали 580 запослених. На дан 31.12.2022., број запослених је био 355. Највећи број, односно 89,3% запослених чине стручни сарадници који су радили као персонални асистенти, док су стручни радници заступљени са 5,3%.
- Пружаоци услуга персоналне асистенције су у 90,5% случајева из општег сектора чији су оснивачи већином удружења грађана, односно 71,4% у 2022. години.
- Лиценцу на шест година има 9 пружалаца, што је 42,5% од укупног броја. Континуитет у пружању услуге током целе године обезбедило је 16 пружалаца.
- У 2022. години услуга персоналне асистенције је пружана у укупно 14 или 56% области, односно у 26 или 16,2% општина (две општине мање него 2021. године) (Табела 3-15, 3-16).
- Број корисника услуга персоналне асистенције континуирано расте. У 2022. години пружаоци су имали 375 корисника у току године, а стопа обухвата је 6,83 (Графикон 3-21). У старосној структури доминирају одрасли са 77,6% до је полна структура уједначена у свим старосним категоријама.
- Према основу по којем се користила услуга доминира ангажовање корисника у раду удружења грађана и организацијама цивилног друштва са уделом од 52% (Табела 3-17).

⁵⁵ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 99

- Највећи број корисника услуге персонални асистент или 77,6% је старости од 26 до 65 година (Графикон 3-22).
- 69,1% корисника је са доминантно телесним инвалидитетом.

Графикон 3-20 Лиценцирани и активни пружаоци услуге персонални асистент, 2016-2022.

Извор: РЗСЗ

Табела 3-15 Лиценцирани пружаоци услуге персонална асистенција по регионима, 2016 – 2022.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Београдски регион	2	2	2	2	2	0	2
Регион Војводине	2	2	2	4	4	5	5
Регион Шумадије и Западне Србије	1	3	3	5	6	8	7
Регион Јужне и Источне Србије	3	4	5	5	6	7	7
Укупно	8	11	12	16	18	20	21

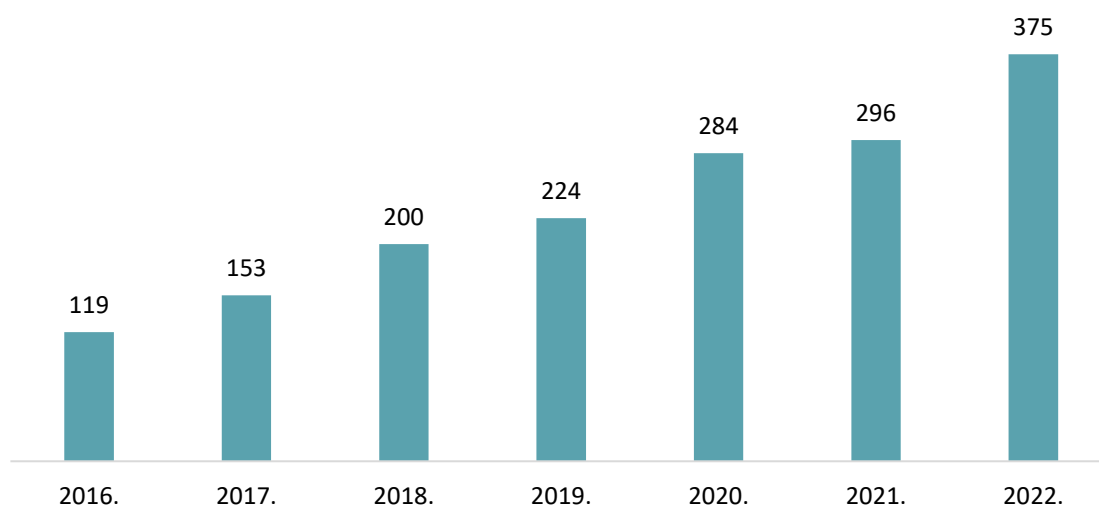
Извор: РЗСЗ

Табела 3-16 Број општина у којима је пружана услуга персонална асистенција, 2017 – 2022.

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Број општина	21	27	27	26	28	26

Извор: РЗСЗ

Графикон 3-21 Корисници ЛПЛУ персонална асистенција у току године, 2016 – 2022.

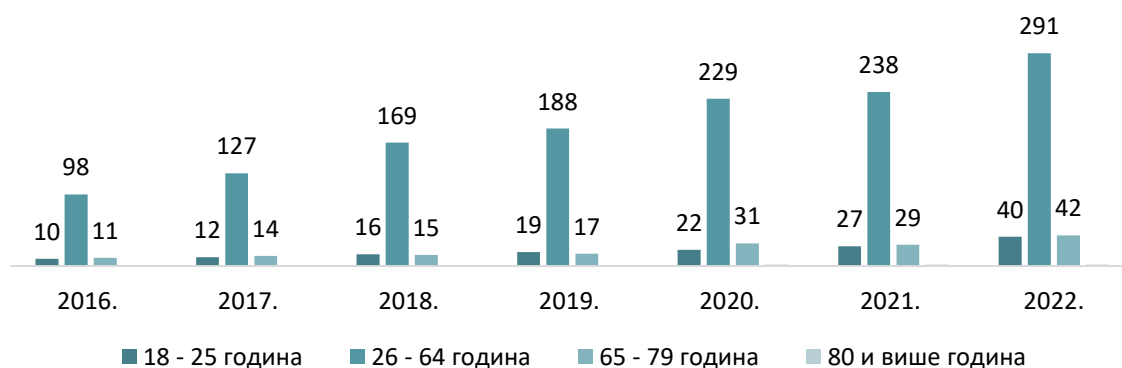
Извор: РЗСЗ

Табела 3-17 Корисници према основу за коришћење услуге персоналне асистенције, 2022.

	Млади	Одрасли	Старији	Укупно
Ангажовани у удружењима грађана, ОЦД	9	147	38	194
Ангажовани у спортским друштвима	4	34	3	41
Ангажовани у политичким партијама	0	1	0	1
Укључени у образовање (редовни или индивидуални образовни програм)	16	9	0	25
Укључени у неки други облик друштвеног ангажмана	11	100	3	114
Укупно	40	291	44	375

Извор: РЗСЗ

Графикон 3-22 Корисници услуге персонална асистенција у току године према старости, 2016 - 2022.

Извор: РЗСЗ

Становање уз подршку

Становањем уз подршку обезбеђује се одговарајући смештај, стручна помоћ и подршка за што потпуније осамостаљивање и укључивање корисника у заједницу. Становање уз подршку обезбеђује се ради спречавања коришћења услуге домског смештаја⁵⁶.

Услуга становања уз подршку доступна је (циљне групе):

- особама са физичким инвалидитетом, интелектуалним или менталним тешкоћама, са навршених 15 година, дуготрајно
- младима узраста између 15 и 26 године, које по престанку смештаја у установи социјалне заштите, хранитељској породици, установи за васпитање деце и омладине или установи за извршење кривичних санкција, не могу или не желе да се врате у биолошку или сродничку породицу, нити су у могућности да започну самосталан живот и младима који немају могућности да и даље живе у биолошким или сродничким породицама, као алтернатива смештају у установу социјалне заштите или хранитељску породицу, односно ради оспособљавања за самосталан живот; најдуже две године
- лицима леченим од зависности од алкохола или психоактивних супстанци, старијим од 18 година, најдуже две године
- жртвама трговине људима са навршених 15 година живота, најдуже годину дана⁵⁷.

Основни налази о пружању услуге у 2022. години

- У 2022. години је седам лиценцираних пружалаца услуге становање уз подршку: четири пружаоца услуге за особе са инвалидитетом, два пружаоца услуге за младе који се осамостаљују и један пружалац за жртве трговине људима. Нема битнијих промена у пружању услуге становање уз подршку, ова услуга је и даље међу најслабије развијеним услугама.
- Од укупно седам лиценцираних пружалаца, у 2022. години услуге је активно пружало пет пружалаца: три пружаоца услуге за особе са инвалидитетом (ОСИ), један пружалац услуге за младе који се осамостаљују и један пружалац услуге за жртве трговине људима (Табела 3-18).
- Услуга се пружа у пет општина у Србији: становање уз подршку за ОСИ у три општине у Србији (Кула, Панчево и Шабац), становање уз подршку за жртве трговине људима у једној београдској општини, а становање уз подршку за младе који се осамостаљују у општини Шабац.

⁵⁶ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 89

⁵⁷ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите ("Сл. гласник РС", бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019) чл. 88

- Три пружаоца услуге имају лиценцу издату на шест година. Само један пружалац је из јавног сектора, док су осталих шест из општег сектора (удружења грађана).
- У 2022. години услугу је користило укупно 28 корисника: 22 корисника услуге становање уз подршку за ОСИ, једна корисница услуге становање уз подршку за младе који се осамостаљују и пет корисница услуге становање уз подршку за жртве трговине људима.

Табела 3-18 Лиценцирани и активни пружаоци услуге становање уз подршку, 2016 - 2022.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
ЛПЛУ СУП за ОСИ	3	3	5	5	4	4	5
Активни	3	3	4	4	3	3	3
ЛПЛУ СУП за младе који се осамостаљују	1	1	2	2	2	2	1
Активни	1	1	1	2	1	1	1
ЛПЛУ СУП за жртве трговине људима	0	0	1	1	1	1	1
Активни	0	1	1	1	1	1	1

Извор: МРЗСБП, РЗСЗ

САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИЈАЛНО-ЕДУКАТИВНЕ УСЛУГЕ

У 2022. години у оквиру саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга, лиценцирани пружаоци услуга су пружали услуге СОС телефона.

СОС телефон

Сврха услуге СОС телефона је оснаживање жена са искуством родно заснованог насиља. Услуга се обезбеђује анонимно и уз поштовање стандарда поверљивости⁵⁸. Циљна група су особе женског пола са искуством родно заснованог насиља без обзира на узраст⁵⁹.

Основни налази о пружању услуге у 2022. години

- У 2022. години свих девет лиценцираних пружалаца услуге СОС телефона је пружало услуге: један пружалац из јавног сектора је установа коју је основала Република Србија и осам пружалаца из општег сектора чији су оснивачи удружења грађана (Графикон 3-23). Пружалац из јавног сектора има лиценцу на 6 година, осталих осам имају ограничену лиценцу.
- У 2022. години било је укупно 103 запослених и ангажованих радника, а број запослених се у петогодишњем периоду повећао за 63,5% што је последица раста броја ЛПЛУ у посматраном периоду.
- У 2022. години 85% свих сарадника има завршен одговарајући акредитован програм обуке, док сви пружаоци задовољавају минималне стандарде у погледу броја сати и броја дана за пружање услуге на недељном нивоу.
- У 2022. години услугу је користило укупно 2.839 корисница што представља повећање од 282,1% у односу на 2018. годину и последица је пораста броја ЛПЛУ у посматраном периоду. Највећи удео имају одрасле кориснице са просечних 70,3% у петогодишњем периоду док је удео деце (девојчица) континуирано најмањи са просечних 4% (Графикон 3-24).
- Општа стопа обухвата услугом СОС телефона у 2022. години износи 83,1, што је више од петогодишњег просека који износи 64,7 (Графикон 3-25).
- У 2022. години кориснице СОС телефона се у 50,2% случајева јављало због емоционалног или психичког насиља, а 21,1% због физичког насиља (Табела 3-19). У 99,1% случајева починиоци насиља су мушкарци (у 68,9% случајева садашњи или бивши брачни или ванбрачни партнерима, а 14,5% сродници у правој линији⁶⁰) (Табела 3-20).

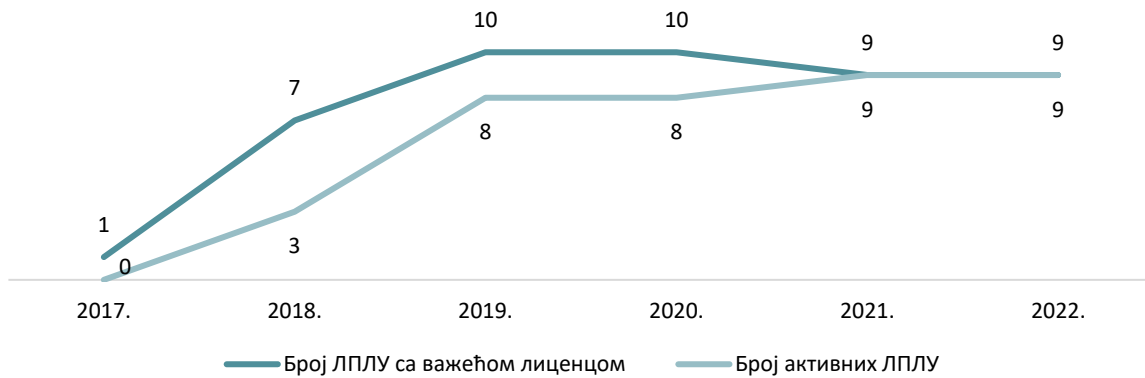
⁵⁸ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуге сос телефона за жене са искуством насиља "службени гласник РС", бр. 93 од 13. новембра 2015, 90 од 26. јуна 2020.чл.4

⁵⁹ Правилник о ближим условима и стандардима за пружање услуге сос телефона за жене са искуством насиља "службени гласник РС", бр. 93 од 13. новембра 2015, 90 од 26. јуна 2020.чл.5

⁶⁰ Отац, мајка, син, ћерка, бака, деда, унук, унука

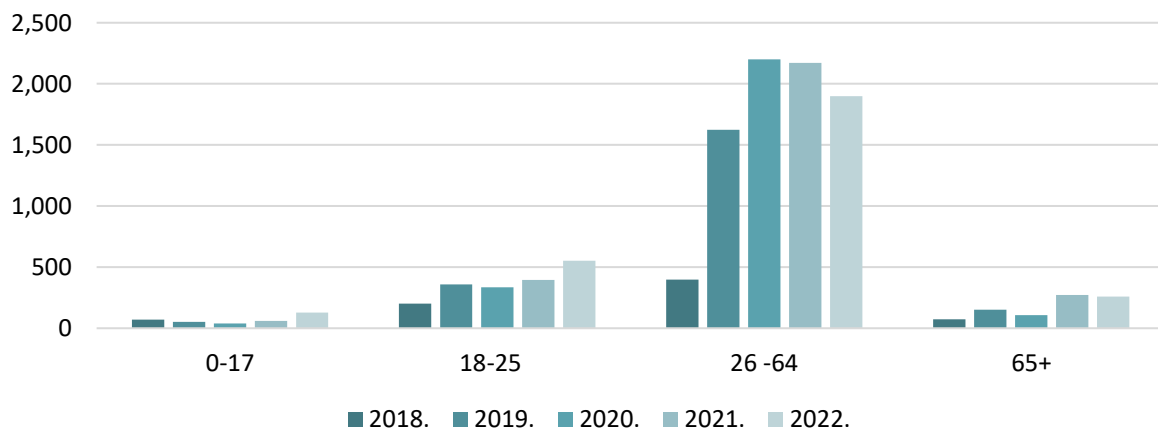
- У протеклих пет година, у склопу активности које су ЛПЛУ СОС телефона пружали корисницама у циљу подршке и оснаживања, најзаступљеније је „помоћ у разумевању ситуације насиља, сопствених осећања, подршка у самосталном доношењу одлука, развоју социјалне мреже“ - са просечним уделом од 20,1%.

Графикон 3-23 Лиценцирани и активни пружаоци услуге СОС телефон, 2017 - 2022.

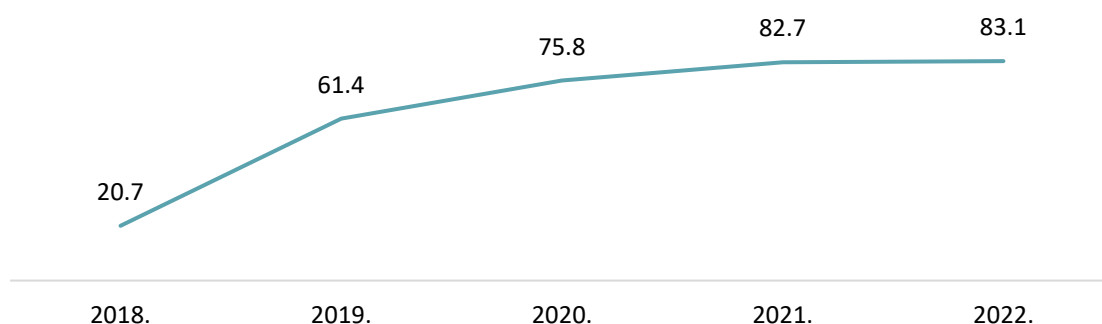
Извор: МРЗБСП, РЗСЗ

Графикон 3-24 Кориснице услуге СОС телефон у току године према узрасту, 2018 - 2022.

Извор: РЗСЗ

Графикон 3-25 Општа стопа обухвата корисница услугом СОС телефона, 2018 – 2022.

Извор: РЗС, РЗСЗ

Табела 3-19 Врста насиља којем су кориснице биле изложене, 2018 – 2022, %

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Занемаривање ⁶¹	0,5	3,9	7,1	7,0	3,5
Физичко насиље	34,7	25,1	25,9	25,9	21,1
Сексуално насиље (укључујући и дигитално)	5,2	9,1	6,2	7,6	9,8
Сексуална експлоатација	1,4	0,7	0,8	0,8	0,8
Емоционално насиље (укључујући и дигитално)	41,7	40,4	41,4	37,4	50,2
Експлоатација	1,6	1,4	0,2	0,8	0,9
Булинг - малтретирање	0,2	2,5	5,9	6,6	1,1
Економско насиље	14,7	17,0	12,5	14,0	12,6
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: РЗСЗ

Табела 3-20 Починиоци насиља према односу са жртвом, 2018 – 2022, %

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Садашњи или ранији брачни/ванбрачни партнер	61,4	76,1	67,2	67,8	68,9
Крвни сродник/ца у правој линији ⁶²	9,0	11,2	14,3	14,6	14,5
Сродник/ца у побочној линији до другог степена ⁶³	7,3	4,9	6,2	3,8	8,4
Усвојилац/хранитељ	0,2	0,4	0,0	0,3	0,0
Друго лице са којима жртва живи/живела је у заједничком домаћинству	15,4	0,7	1,6	1,6	0,4
Садашњи/бивши колега/ница	0,0	0,2	0,5	0,6	0,3
Садашњи/бивши послодавац	0,9	1,0	0,9	1,2	0,5
Вршњак	0,1	0,2	0,6	0,5	0,6
Неко други	5,9	5,3	8,5	9,6	6,3
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: РЗС

⁶¹ Емоционално, физичко, едукативно, медицинско, излагање ризику, неадекватан надзор

⁶² Отац, мајка, син, ћерка, бака, деда, унук, унука

⁶³ Брат, сестра, сродник по тазбини до другог степена - таст, ташта, свекар, свекрва, зет, снаја, тетка, ујак, стриц, стрина

Закључак

Праћењем развоја услуга социјалне заштите које на локалном нивоу пружају лиценцирани пружаоци услуга добијени су налази који указују на позитивне исходе процеса лиценцирања у периоду од 2013 – 2022. године. Бележи се континуирано повећање броја лиценцираних пружалаца услуга, корисника услуга и запослених на пружању услуга социјалне заштите.

У 2022. години је укупно 313 лиценцираних пружалаца услуга. Већи интензитет раста од 69,1% је забележен у периоду од 2016 – 2018. године, док у периоду 2019 – 2021. године просечан пораст броја лиценцираних пружалаца износи 13,9%. Од укупног броја лиценцираних пружалаца, услуге социјалне заштите у 2022. години пружао је 261 пружалац.

У систему су најзаступљеније **дневне услуге у заједници**, у оквиру којих је најразвијенија услуга помоћ у кући са 135 лиценцираних пружалаца. Интензитет лиценцирања ове услуге у периоду 2019 – 2021. године је нижи него ранијих година, са просечним порастом од 12,6%, за разлику од раста од 67,6% у периоду 2016 – 2021. године. Ипак, иако је услуга помоћи у кући најраспрострањенија и услуга са највећим обухватом становништва, и даље постоје општине у којима она није успостављена. Услуга лични пратилац са 50 лиценцираних пружалаца је услуга која се континуирано развија. Први дневни боравак за одрасле и старије особе којима је потребан целодневни надзор и подршка отпочео је са радом 2020. године и до данас је једини лиценциран. Иако су у 2022. години сва три лиценцирана дневна боравка за децу и младе у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом пружала услугу, овај број није довољан за пружање подршке и заштите рањиве циљне групе којој је намењен. Слична је ситуација и са услугом свратиште, сва три свратишта раде на две општине само у Београду и тај број годинама стагнира.

Услуге подршке за самосталан живот - становање уз подршку и персонална асистенција нису довољно заступљене у систему социјалне заштите. Услуга становање уз подршку која је међу најслабије развијеним услугама додатно бележи стагнацију у броју лиценцираних пружалаца. У 2022. години као и у претходне две, од укупно седам лиценцираних пружалаца услуге, само је пет пружалаца пружало услуге. Од 21 лиценцираног пружаоца услуге персонална асистенција, у 2022. години услугу је пружало 18 пружалаца. У наредном периоду, потребно је детаљније истражити разлоге услед којих се пружаоци не опредељују за лиценцирање и формализовано пружање ове услуге.

Услуге смештаја, прихватилиште и предах смештај су услуге које се лиценцирају споријим интензитетом. У 2022. години укупно је било 16 лиценцираних пружалаца услуга прихватилиште: три лиценцирана прихватилишта за децу и младе, шест прихватилишта за одрасле и старије, шест прихватилишта за жртве насиља и једно прихватилиште за жртве трговине људима које лиценцирано и почело са пружањем

услуге у току године. Услугу су пружали сви лиценцирани пружаоци. Без обзира на територијалну припадност седишта пружаоца односно објекта у коме се услуга пружа, услуга прихватилишта доступна је корисницима са целе територије Републике Србије. Међутим, како је с једне стране важно да услуге буду присутне у што непосреднијем окружењу корисника, а с друге стране су трошкови пружања услуге прихватилиште врло захтевни, потребно је системски планирати најефикаснији и најекономичнији територијални распоред, односно повећање доступности ове услуге. Предах смештај је услуга која је почела са лиценцирањем 2019. године и у 2022. години, као и претходне године, има три лиценцирана пружаоца.

У оквиру **саветодавно-терапијских и социјално-едукативних услуга** стандардизована је и лиценцирана само једна услуга - СОС телефон. У 2022. години услугу је пружало свих девет лиценцираних пружалаца. У наредном периоду неопходно је омогућити да се стандардизују и остале социо-едукативне и саветодавно-терапијске услуге, чиме би се омогућило лиценцирање пружалаца, односно успостављање система квалитета и у овој групи услуга.

Плурализам пружалаца услуга је присутан код свих врста услуга. У 2022. години општи сектор као оснивач доминира код шест од девет врста услуга, док су дневни боравци и услуге смештаја углавном основане од стране јавног сектора (прихватилиште и предах смештај).

У односу на **врсту лиценце** у 2022. години 39,6% свих лиценцираних пружалаца има лиценцу на шест година, односно испуњава све прописане минималне услове и стандарде као основне претпоставке квалитета. Веће учешће пружалаца са лиценцом на шест година је присутно код ЛПЛУ дневни боравак са 55,1% и свратиште 66,7%, док сви пружаоци услуге СОС телефон и предах смештаја имају ограничену лиценцу за рад.

Иако у периоду 2016 – 2022. године број лиценцираних пружалаца расте, повећава се број пружалаца који не пружају услугу у континуитету, односно услед различитих разлога имају прекиде у пружању услуге. У 2016. години од укупног броја ЛПЛУ услуга је пружало 95,5%, док је у 2022. години удео пружалаца који су пружали услугу (активни пружаоци) нижи и износи 83,4%. Као разлог прекида у пружању услуге највећи број пружалаца извештава да нису успели да обезбеде финансијска средства за пружање услуге.

У складу са повећањем броја пружалаца, расте и број запослених и ангажованих радника. Укупан **број запослених код активних лиценцираних пружалаца услуга** социјалне заштите у 2022. години је 8.239 и они чине значајан удео у укупном броју запослених радника у систему социјалне заштите. У протекле три године код већине пружалаца забележен је пораст броја запослених као резултат пораста броја лиценцираних пружалаца или као последица проширења капацитета за пружање

услуге. Смањење броја запослених евидентирано је само код пружалаца услуга свратиште и дневни боравак.

У 2022. години, услуге лиценцираних пружалаца услуга користило је укупно 26.114 **корисника** које је пружао 261 лиценцирани пружалац у 151 општини у Републици Србији. Помоћ у кући, услуга са највећим бројем пружалаца је уједно и услуга са највећим бројем корисника: у 2022. години услугу помоћи у кући је користило укупно 16.471 корисника, што је 63,1% укупног броја свих корисника услуга које су у 2022. години пружали лиценцирани пружаоци услуга на локалном нивоу. Услуга са најмањим бројем корисника је услуга становање уз подршку за младе који се осамостаљују, која има свега два корисника у 2022. години.

Највећи раст броја корисника је забележен у 2018. години, када је у односу на 2017. годину износио 38,2%. За разлику од овако значајног пораста, број корисника у 2022. години је у односу на 2021. годину порастао за свега 2%. На смањење раста је свакако утицала пандемија корона вируса, а да ли је оно и у коликој мери последица и других узрока биће могуће утврдити тек у наредном периоду. Услуге које показују континуиран тренд раста броја корисника су СОС телефон и лични пратилац детета.

Распрострањеност услуга континуирано расте у периоду од 2017 – 2020. године. У 2022. години услуге су присутне у 151 или 93,8% општина у Србији, што је за четири више него у претходној години, док у 10 општина у Србији у 2022. години није присутан ни један лиценциран пружалац услуга.

У 2022. години забележен је позитиван **тренд повећања броја општина са две или три услуге**, чији удео у укупном броју општина износи 52,2%. Најраспрострањенија услуга помоћ у кући је присутна у 83,9% општина, а услуга лични пратилац детета у 67,1% општина.

Са друге стране, у 2022. години четири услуге су пружане само у једној општини, то су услуге становање уз подршку за младе који се осамостаљују, становање уз подршку за жртве трговине људима, дневни боравак за одрасле и старије којима је потребна дневна нега и надзор и прихватилиште за жртве трговине људима. Такође, сва три свратишта која су пружала услуге у 2022. години се налазе у две београдске општине.

Распрострањеност услуга и плурализам услуга су у директној међузависности. Највећи број различитих услуга постоји у Крагујевцу и Нишу са осам подврста услуга у 2022. години. Ако имамо у виду да је у Републици Србији 2022. године присутно 16 различитих подврста услуга, а да 78,3% општина има највише три услуге, постављени стратешки циљ плурализма услуга на локалном нивоу није остварен у задовољавајућој мери.

Целовиту информацију о развоју услуга у заједници даје заједничко посматрање индикатора обухвата грађана услугама и индикатора распрострањености услуга. Наиме, укупан број корисника услуга социјалне заштите на локалном нивоу у 2022. години чини

0,4% од укупног броја становника РС, што значи да у просеку од 1.000 становника у Србији четири становника користе, односно доступна им је нека од услуга социјалне заштите на локалном нивоу које пружају лиценцирани пружаоци. Обухват грађана услугама је директно сразмеран са распрострањеношћу, односно недовољна распрострањеност утиче на обухват услугама.

Са друге стране, **доступност појединачних услуга је неуједначена**. Најдоступнија је најраспрострањенија услуга помоћ у кући. Следећа услуга према доступности јесте услуга лични пратилац детета код које је, у односу на 2016. годину, забележен најзначајнији пораст распрострањености и обухвата. Поред ових позитивних, забележени су и негативни трендови. У услузи дневни боравак за децу и младе у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом и свратиште забележено је смањење обухвата становништва.

Поред позитивних трендова у развоју и пружању услуга социјалне заштите које на локалном нивоу пружају лиценцирани пружаоци, остварених у периоду 2016 – 2022. године, налази указују на изазове са којима се систем суочава у пракси, као и потребу даљег унапређивања пружања услуга.

Уједначавање доступности и распрострањености свих услуга, а нарочито слабије развијених врста услуга је следећи корак у унапређењу пружања услуга на локалном нивоу.

Развој система социјалне заштите, у складу са стратешким циљевима, треба да буде усмерен ка пружању **широког распона услуга и целовите подршке и помоћи појединцима** и породицама зависно од потреба и проблема са којима се суочавају. У односу на појединачне услуге, посебан изазов представља континуум услуга: у недостатку услуга, корисници несврхисходно дуго користе поједине услуге, на пример услуге дневног боравка или прихватилишта за жртве насиља. На тај начин, капацитети услуга остају заробљени и недоступни за нове кориснике, а корисницима који имају потенцијал за започињање самосталног живота се одлаже излазак из услуге.

Посебно је актуелно питање стандардизације, развоја и праћења саветоводно-терапијских и социо-едукативних услуга, као и усаглашен и целовит систем подршке и помоћи који подразумева усклађено деловање социјалног, здравственог, образовног, правосудног и других система друштва. Тек у тој синергији може се унапредити плурализам услуга и осигурати развој социјалне заштите.